ын 8. №

БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Бурят-Монголой ҮНЭН

КПСС-эй Бурят-Монголой обкомой, БМАССР-эй Верховно Соведэй, КПСС-эй Улан-Удын горкомой орган.

№ 58 (8584) | 1958 оной мартын 9, воскресенье | Сэн 20 мүнгэн

„Колхозно байгуулалтые саашадань хүгжөөхэ, бэхижүүлхэ, колхозуудай үйлэдбэрилдэг продукциие улам ехэдхэхэ зорилгоор Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин Центральна Комитет машинно-тракторна станцинуудые хубилгаха асуудалые арадай ажахын тон шухала зорилго болгон табина“.

(СССР-эй Верховно Соведэй сесси дээрэ нүхэр Н. С. Хрущевой хэлэхэ элидхэлэй тезисүүдһээ).

...гтэй хүдэлмэришэдтэ, колхозникуудта, наука, техникэ, гэгээрэл, литература, искусство болон элүүрые хамгаалгын ажал-ябуулагшадта, бүхы советскэ эхэнэрнүүдтэ!

...ндэтэ эхэнэрнүүд, манай тэмсэлэй, ажал хүдэлмэриин хани нүхэд, ...й алдарта эхэнүүд, нүхэд, эгэшэ дүүнэр! Бүхы дэлхэйн ажалша ...эрнүүдэй һаналаа нэгэдэлгын үдэрөөр — Эхэнэрнүүдэй уласхоо...ын мартын 8-най үдэрөөр Советскэ Союзай Коммунистическэ ...тиин Центральна Комитет таанадые халуунаар амаршална!

СССР-эй Верховно Советдэ болохоёо байгаа бүгэдэарадай һунгал... урда тээ манай орон мүнөө жэлдэ Эхэнэрнүүдэй уласхоорондын ... тэмдэглэжэ байна. Ажал хүдэлмэридөө, коммунизм байгуулгын бү... һалбаринуудта гайхамшагта шэнэ амжалтануудые туйлан, советскэ ...үүд энэ һайндэрые угтаба. Бүхы манай арадтай хамта алдарта эхэ...нүүднай гүрэнэй засагай дээдэ органой һунгалтые нэрэтэй солотой... угтахаяа бэлэдхэжэ байна.

Совет засагай жэлнүүдтэ эхэнэрнүүдэй ажабайдалда, ажал хү...эридэнь айхабтар ехэ хубилалта болоо гэжэ советскэ эхэнэр омо...оно. Капитализмын үедэ богоолшолуулагдан дарлагдажа, барга ...аг байһан эхэнэрнүүд Агуухэ Октябриин революциин ашаар ...дынгөө хуби заяанай бүрин эрхэтэ эзэн болонхой, социалистическэ ...уулалтын бүхы һайн һайхан аша туһыень эдлэнэ.

«Эхэнэрнүүдые эрэшүүлэй мэдэлдэ байлгаха гэһэн хуулинуудһаа ...ө Советскэ республикада юуншье үлөөгүй» гэжэ дэлхэй дээрэ ... түрүүлэн социалистическэ гүрэниие байгуулагша агуухэ вождь ...И. Ленин бүри Совет засагай тогтоһоор хоёрхон жэл үнгэрөөд бай... хэлэһэн юм. Октябриин революци эхэнэрнүүдтэ бүрин түгэс эрхэ ...о. Эхэнэрнүүдэй тэгшэ эрхэтэй байлга, манай обществын ...байдалда тэдэнэй дүүргэдэг ехэ үүргэнь, эзэлдэг һууринь дэлхэй ...нэ эгээл дүүрэнээр бэелүүлэгдэдэг демократи болохо социалисти...кэ демократиин шухала шэнжэнүүдэйнь таһаршагүй нэгэ хубинь ...

Нийтын-политическэ ажал-ябуулгада, гүрэн түрэ, үйлэдбэри хү...эрилхэ хэрэгтэ, түрүү социалистическэ культурада эхэнэрнүүдые ... миллионоор хабаадуулха тушаа Коммунистическэ Парти, Совет... правительство хододоо эсэшэ сусашагүйгөөр оролдодог байгаа, ...өөшье оролдоһоор. Манай эхэнэрнүүдэй оюун бэлигээр гайхамшаг ...лдэр, ажал хүдэлмэри эмхидхэхэдээ бэрхэ шуран байһан шэнжэнь ...етскэ байгуулалтын эрхэ байдалда харагдажа һалбараа.

Коммунистическэ общество байгуулха хэрэгтээ манай арадай ...һан амжалтануудта советскэ эхэнэрнүүд эдэбхитэй, шэн габьяата ...лаараа ехэ хубита оруулна. Эхэнэрнүүд граждан дайнай һүрэтэ ...үүн жэлнүүдтэ эрэлхэг зоригтойгоор, тэсэмгэйгээр тэмсээ; түрүү... табанжэлнүүдэй барилгануудта тэдэнэр айхабтар ехэ хүдэлмэри ..., мүн эрэшүүлтэеэ хамта советскэ эхэнэрнүүд Эсэгэ ороноо хам...гын агуухэ дайнай үедэ хархис фашизмын хара хүсэнүүдые да...а илаһан, фронтдошье, тылдэшье тон ехэ дайшалхы ажал ...лмэриин баатаршалга харуулһан байна. Дайнай һүүлэй тү...шын жэлнүүдтэ, дайнай ушаруулһан хохидолые ороноймнай усад...а эхилхэдэ эхэнэрнүүднай бэрхэшээлтэй ехэ зорилго бэелүүлэлсээ. ...өөшье коммунизм тээшэ бүхы хүн түрэлтэниие СССР-эй ...улан ябаһан үедэ инаг хайрата Эхэ оронойнгоо аша туһада советскэ ...эрнүүд шэн зоригтойгоор, гайхамшагта һайнаар ажаллана. Тэдэ... бүхы ажалшадтай хамта КПСС-эй XX съездын түүхэтэ шиидхэбэ...үдые бэелүүлхын түлөө, абтадаг продукциин хүн бүхэндэ хүртэ... талаар эгээн хүгжэнги капиталистическэ оронуудые хүсэжэ, ур...ь гараха гэһэн СССР-эй гол шухала экономическа зорилгые бэе...лхын түлөө үсэд шангаар тэмсэнэ.

Манай орондо эхэнэрэй үмэнэ бүхы харгы замууд нээлгээтэй. Манай... эхэнэр—эрдэмтэд, инженернүүд, завод, фабрикын директорнүүд, ...хозой түрүүлэгшэнэр, агроном, зоотехнигүүд бии. Коммунизм бай...лха ниитэ хэрэгтэ советскэ эхэнэрнүүдэй хабаадалсадаггүй ушар ...хын, наука, культурын һалбаринуудташье, ниитын-политическэ ...байдалдашье үгы юм.

Промышленностиимнай улам оньһожоруулагдажа, автомадуудые, ...э машина, түхеэрэлгэ үргэнөөр хэрэглэдэг болоһон ушар эхэнэрнүү... ажалые хүнгэдхэнэ, тэдэниие ниитын үйлэдбэридэ хабаадуулха ...и үргэн арга боломжо олгоно. Бүхы хүдэлмэришэд, алба хаагшадай ...процентһээ дээшэнь эхэнэрнүүд, тэдэнэр СССР-эй промышленность... хүдэлнэ. Ажалай бүтээсые дээшэлүүлхын, продукциин үнэ сэн доо...луулжа, шанарыень һайжаруулхын, машина, техникэ шэнэлэн һай...руулхын түлөө манай хүдэлмэришэн эхэнэрнүүд социалистическэ ...рысөө үүсхэн эмхидхэнэ. Колхоз, МТС, совхозуудта ажалша эхэ...нүүднай хүдөө ажахын үйлэдбэриие шууд дэбжээхын түлөө, мяха, ...тоһоной хүн бүхэндэ хүртэсын талаар США-е ойрын жэлнүүдтэ хү...хын түлөө үсэд шангаар тэмсэнэ.

Советскэ эхэнэрнүүд эрдэм ухаае, соёл культура амжалтатайгаар ...лална. Дээдэ, тусхай дунда һургуулинуудта һурадаг һурагшадай ...кадһаа ехэнь басагад, эхэнэрнүүд юм. 93 мянга гаран эхэнэр ...учна хүдэлмэрилэгшэд, 647 эхэнэр профессор нэрэзэргэтэй болон..., наукануудай академиин бодото гэшүүдээр, гэшүүн-корреспондент...дээр һунгагданхай. Олон эхэнэр эрдэмтэд наука, техникын элдэб ...һалбаринуудта элитэ ехэ амжалтануудые туйлажа шадаһан байна.

Арад зониие гэгээрүүлхэ, тэдэнэй элүүрые хамгаалха ажалда гол ...эб эхэнэрнүүднай хабаадана гээшэ. СССР-эй бүхы врачуудай 76 ...процентнь эхэнэрнүүд.

Промышленностьда, хүдөө ажахыда, наука, соёл культурада эхэ...нэрнүүдэй туйлаһан элитэ ехэ амжалтануудые Парти, Правительст...вомнай үндэрөөр сэгнэдэг. Миллион гаран эхэнэр СССР-эй орден, ме...дальнуудаар шагнагданхай, 2509 эхэнэр Социалистическэ Ажалай Ге...ройн нэрэзэргэдэ хүртэнхэй, 72 эхэнэр Советскэ Союзай Герой болон...

Гүрэниие хүтэлбэрилхэ хэрэгтэ советскэ эхэнэрнүүд эдэбхитэй...ээр хабаадалсана. СССР-эй Верховно Соведэй, союзна, автономно ...еспубликын Верховно Соведүүдэй, ажалшадай депутадуудай област..., городской, районно Соведүүдэй сессинүүдтэ тэдэнэй үгэ хэлэхэнь ... үргэлжэ дуулдадаг. Мүнөөшье СССР-эй Верховно Соведтэ боло...хоёо байгаа һунгалтын урда тээ арад зомнай социалистическэ Эхэ ...оронойнгоо эрхим һайн үнэн сэхэ басагадые депутадта кандидат бол...жо дуратайгаар дэбжүүлээ.

СССР-тэ эхэ эхэнэрэй үүргэнь айхабтар ехэшье, хүндэтэйшье юм. ...арти, Правительствомнай эхэ эхэнэр тухай, тэрэнэй ажал хүдэлмэ...ринь, байдал һуудалыень шууд һайжаруулха гэжэ эсэшэ сусашагүй ...оролдолго гаргана. Хүүгэдэй олон зуун сад, ясли, консультаци болон ...больницанууд, интернат-һургуулинууд жэл бүри манай орондо нээг...днэ. Эдэ эмхи зургаанууд хүүгэдээ хүмүүжүүлхэдэнь эхэ эхэнэрнүүд...тэ ехэ туһа хүргэнэ. Совет гүрэн эхэ эхэнэрые үхибүүтэйнь медицинскэ ...талаар түлөөһэгүйгөөр хангахаһаа гадна, тэрээндэ мүнгэ зөөрөөр ай...хабтар ехэ туһаламжа үзүүлдэг. Гансал 1957 ондо гүрэмнай олон ...хүүгэдтэй, мүн ганса бэе эхэнүүдтэ, эхэнэрнүүдэй нарайлха болоходо, ...нарайлхадань 9 миллиард түхэриг тэдхэмжэ үгөө. Энэнь урдахи 1956 ...онойхидо орходоо 700 миллион түхэригөөр ехэ, 5 миллион 700 мянган ...эхэнэрнүүд «Эхын алдар», «Эхын медаль» гэжэ орден, медальнуудаар шагнагдаа, 55187 эхэнэр «Эхэ герой» гэжэ хүндэтэ нэрэзэргэдэ хүртөө.

Амаралтын, һайндэрэй урда тээ хүдэлмэриин үдэрые хороолго, үдэр соо 7 час хүдэлдэг болоһон ушар, эгээл бага мүнгэ абадаг хүдэлмэришэн, алба хаагшадай салин хүлһые дээшэлүүлгэ, дунда һургуулиин ахалагша классуудта, дээдэ һургуулинуудта һураһанай түлөө түлөөһые болюулга, нарайлха болоходонь эхэнэрнүүдтэ урданайхиһаа удаанаар амаралта үгэдэг болоһон ушар, зарим налогуудые болюулһан, олон хүүгэдтэй, ганса бэе эхэнэрнүүдтэ тэдхэмжэ үгэдэг ушар советскэ бүлын ажабайдалыень һайжаруулжа, культурна хэмжээень дээшэлүүлнэ, ажал хүдэлмэридэ хабаадалсахатаяа хамта, мүн эхэ байха гэһэн хүндэтэ үүргэеэ адли тэгшээр дүүргэхэ арга боломжо советскэ эхэнэрнүүдтэ олгоно.

Таанар, советскэ эхэ эхэнэрнүүд, коммунистическэ обществые байгуулха, алдарта үетэниие хүмүүжүүлхэ зол жаргалтай байгаат. Энэ хадаа танай хүндэтэй, һайн һайхан уялга мүн. Саашадаашье энэ үндэр уялгаяа нэрэтэй солотойгоор дүүргэжэ ябагты!

Советскэ эхэнэрнүүдэй орьёлмо, эдэбхитэй ажабайдал хадаа капиталистическэ оронуудтахи ажалша эхэнэрнүүдэй байдалһаа тад ондоол. Эдэ оронуудта эхэнэрнүүд политическэ ажабайдалда хабаадуулагданагүй, газаашалуулагдана, тэдэнэр эрэшүүлдэ орходоо хэһэн ажалайнгаа түлөө ханигүй бага мүнгэ абана. Капитализмын иимэ байдалда демократи бэелүүлэгдэнэ гэжэ хэлэхын аргагүй.

Капиталистическэ, колониальна болон бэеэ даагаагүй оронуудай эхэнэрнүүд капиталистическэ байгуулалтаһаа боложо, иимэ дорой муухай байдалда ороһондоо эбсэнэгүй. Бүхы ажалшадтай хамта тэдэнэр мүлжэлгэ дарлалтада эсэргүүсэн, колониальна богоолшолгодо эсэргүүсэн, демократиин, өөһэдынгөө эрхын түлөө эрэлхэг зоригтойгоор тэмсэнэ. Үнэн зүб энэ тэмсэл хэхэдээ, тэдэнэр Советскэ Союзай, Хитадай, шэнэ ажабайдал байгуулагша арадай демократиин бүхы оронуудай эхэнэрнүүдһээ жэшээ абана. Социализм, коммунизм байгуулһанай ашаар лэ эхэнэр гээшэ бүрин эрхэтэй боложо шадаха юм гэжэ Советскэ Союзай, бусад социалистическэ оронуудай дүй дүршэл һургана.

Дайн дажарта эсэргүүсэн, энхэ тайбан, арадуудта аюулгүй байдал тогтоохын түлөө, ерээдүй сагта үхибүүдэйнгээ зол жаргалтайгаар ажаһуухын түлөө тэмсэхэ гэһэн нэгэн ниитэ уг зорилго дэлхэйн бүмбэрсэгэй бүхы ороной эхэнэрнүүдые нэгэдүүлнэ. Энэ һайн һайхан, үндэр зорилгые бэелүүлхын түлөө тэмсэлдэ Эхэнэрнүүдэй уласхоорондын демократическа федераци айхабтар ехэ үүргэ дүүргэнэ. Мүнөө энэ федераци дэлхэйн бүхы шахуу оронуудай олон миллион эхэнэрнүүдые нэгэдүүлээд байна. Энхэ тайбан байдалай, залуу үетэнэй гэрэлтэ һайхан ерээдүйн түлөө тэмсэхэдээ, эхэнэрнүүд эрэлхэг зоригой, баатаршалгын гайхамшагта үльгэр жэшээ харуулна. Бата бэхи эб найрамдалай түлөө тэмсэлэй, империалистическэ дай үүдхэгшэдтэ эсэргүү тэмсэлэй түрүүшын зэргэнүүдтэ Советскэ Союзай баатарлиг эхэнэрнүүд хододоо ябадаг. Теэд дэлхэйн хоёрдохи дайнай бүхы зоболон, хашалангые бэе дээрээ үзэһэн тэдээнһээ бэшэ хэн бүхы дэлхэй дээрэ энхэ тайбан байдал тогтоохын түлөө эхэнэрнүүдэй тэмсэлые толгойлхо гээшэб.

Дайн сэрэгэй болоходо арадууд хэмгүй ехэ зоболон, гасалан, хохидолдо ороно, үни сагһаа хойшо хүн түрэлтэнэй бүтээн ерэһэн үнэтэ юумэнүүд һандаргагдана, олон жэлэй туршада зохёон байгуулхы ажалаар бүтээгдэһэн юумэн усадхагдана. Тиимэһээ советскэ эхэнэрнүүд бүхы советскэ хүнүүдтэл адли дайн сэрэгые үзэн ядадаг. Ямаршье хэлэтэй, ямаршье яһатанда хабаатай, ямаршье политическэ, шажан мүргэлэй үзэл баримталдаг һаа—илгаагүй бүхы ороной эхэнэрнүүд коммунистическэ, хүдэлмэришэнэй партинуудай түлөөлэгшэдэй Зүблөөн дээрэ абтаһан Эб найрамдалай Манифестын уряалые дэмжэнэ. Шэнэ дайнай аюулые зайсуулхын түлөө, эб найрамдал тогтоохын түлөө тэмсэхыень хүсэтэ шангаар уряалһан энэ Манифестые бүхы раса, нацануудай ажалшад, дэлхэйн бүмбэрсэгэй бүхы эхэнэрнүүд дэмжэн һайшаана.

Хүндэтэ нүхэд-эхэнэрнүүд!

Советскэ эхэнэрнүүд саашадаашье коммунизм байгуулагшадай түрүүшын зэргэнүүдтэ ябажа, социалистическэ промышленностиие хүгжөөхэ асари ехэ шэнэ түсэбүүдые бэелүүлхын түлөө бүри эршэмтэйгээр тэмсэхэ бэзэ гэжэ, манай Эсэгэ ороной һүр хүсые бэхижүүлхын, манай агуухэ орониие бүри баян дэлгэр, бүри гайхамшагта һайхан болгохын түлөө саашадаашье эсэшэ сусашагүйгөөр оролдохо бэзэ гэжэ Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин Центральна Комитет батаар найдана.

Колхоз, МТС, совхозуудай ажалша эхэнэрнүүд бүхы совет арадтай хамта түрэл эхэ нютагаа улам ехээр һалбаруулхын түлөө, баялиг элдин газарһаа бүри ехэ продуктнуудые абахын түлөө советскэ хүнүүдэй ажабайдалые жэл ерэхэ бүри хүхюу баяртай, зол жаргалтай, гайхамшаг һайхан болгохын түлөө саашадаашье шэн зоригтойгоор оролдохо бэзэ гэжэ КПСС-эй Центральна Комитет найдана.

Эхэнэр-эрдэмтэд, багшанар, врачууд, инженер болон технигүүд, советскэ интеллигенциин бүхы түлөөлэгшэд советскэ наука, литература, искусство, арад зоной гэгээрэл, элүүрые хамгаалгые хүгжөөн һалбаруулхын түлөө али болохоор оролдожо, оюун бэлигэй баялигые арьбадхаха, эрэлхэг зоригтойгоор эрдэм ухаанда шэнэ амжалта туйлаха бэзэ гэжэ КПСС-эй Центральна Комитет найдана.

Эб найрамдалай түлөө, арадуудай хоорондын интернациональна холбоо, хани барисаа бэхижүүлхын түлөө, бүхы социалистическэ оронуудтай тогтооһон ахадүүгэй ёһоной харилсаагаа улам үргэдхэн бэхижүүлхын түлөө эсэшэ сусашагүйгөөр саашадаашье тэмсэхыень Советскэ Союзай Коммунистическэ парти манай ороной бүхы эхэнэрнүүдые уряална.

СССР-эй Верховно Соведэй һунгалтада советскэ эхэнэрнүүд эдэбхитэйгээр хабаадалсажа, коммунистнууд болон партийнабэшэ хүнүүдэй бата нэгэдэлэй кандидадуудай түлөө дуугаа үгэжэ, Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин политикые нэгэн дуугаар һайшаажа байһанаа харуулха бэзэ гэжэ КПСС-эй Центральна Комитет найдана.

Манай Эхэ орон бата найдамтайгаар урагшаа, коммунизм тээшэ дабшажа ябана. Ажалай бүтээсын дээшэлжэ, машина, техникын элбэгжэхэ бүри хэдэг хүдэлмэримнай улам хүнгэдэхэ юм. Хүнүүдэй ажал хүдэлмэриень саашадань хүнгэдхэжэ, байдалыень һайжаруулха хэрэгтэ шэнэ столово, юумэ угаадаг газар болон эхэнэрнүүдэй ажалые хүнгэдхэхэ бусад предприятинуудые бариха гээшэ угаа ехэ удхашанартай хэрэг мүн. Юундэб гэхэдэ, эдэнэй ашаар эхэнэрэй гэр бүлэдөө хэдэг хүндэ ажалынь бага болоно ха юм.

Советскэ эхэнэрнүүд тушаа үдэр бүри анхарал оролдолго гаргажа, эхэ эхэнэрнүүдые хүндэлэн энхэржэ, Эхэ орондоо үнэн сэхэ, элүүр энхэ, эрэлхэг зоригтой, шамбай хүсэтэй залуу үетэниие хүмүүжүүлхэдэнь түрэлхидтэ туһалхыень партийна, советскэ, профсоюзна организацинуудые, ажахын органуудые КПСС-эй Центральна Комитет уряална.

Коммунизм байгуулагша дүлэтэ патриот, эсэхэ сусахые мэдэдэггүй ажалша советскэ эхэнэртэ алдар соло! Бүхы дэлхэй дээрэ энхэ амгалан байдал тогтоохо һайн һайхан хэрэгэй түлөө шэн зоригтойгоор тэмсэгшэ советскэ эхэнэртэ алдар соло!

Эхэнэрнүүдэй уласхоорондын үдэр—Мартын 8 мандаха болтогой!

Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин Центральна Комитет.

Һунгагшадай эдэбхи

Курумкан. Аймагай центрын ажалшад, мүн Сталинай нэрэмжэтэ колхозой гэшүүд һайндэрэйхеэр гоёогдоһон Культурынгаа байшанда сугларжа, СССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидат нүхэр Хоца Намсараевич Намсараевтай уулзаба. Этигэмжэтэ нюур, Курумканай дунда һургуулиин директор нүхэр Нехуров депутадта кандидадай намтар, ажал-ябуулга, үндэһэн бурят литература хүгжөөлгэдэ ямар ехэ үүргэ дүүргэһэн тухайнь тобшохоноор хөөрэжэ үгөө.

Удаань үгэ хэлэһэн һунгагшад Будаин, Новолоцкий, Лыгденов, Абидуева гэгшэд һунгалтын үдэр—мартын 16-да бултадаа ерэжэ дуугаа үгэхые уряалаа.

Суглараагшадай нэрьемэ альга ташалгаар угтагдан депутадта кандидат Хоца Намсараевич Намсараев харюугай үгэ хэлээ.

В. Петров.

БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

Педагогическа наукануудай доктор, профессор Г. Д. Кудрявцевта Бурят-Монголой АССР-эй һургуулиин Габьяата багшын хүндэтэ нэрэзэргэ олгохо тухай

Педагогическа наукануудай доктор, профессор В. Д. Кудрявцевай 60 наһа гүйсэһэнтэйнь, арадай гэгээрэлые хүгжөөлгэдэ ехэ габьяатай байһанайнь түлөө нүхэр Василий Дмитриевич Кудрявцевта Бурят-Монголой АССР-эй һургуулиин Габьяата багшын хүндэтэ нэрэзэргэ олгохо.

БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Д. ЦЫРЕМПИЛОН.

БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь В. ОСТРОВСКАЯ.

Улан-Удэ, Соведүүдэй Байшан.
1958 оной мартын 7.

БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

Бурят-Монголой АССР-эй һургуулиин Габьяата багшын хүндэтэ нэрэзэргые нүхэр Е. А. Танскаяда олгохо тухай

Арадай гэгээрэлые хүгжөөлгэдэ габьяатай байһанайнь түлөө Улан-Удын 2-дохи һургуулиин багша Екатерина Александровна Танскаяда Бурят-Монголой АССР-эй һургуулиин Габьяата багшын хүндэтэ нэрэзэргэ олгохо.

БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Д. ЦЫРЕМПИЛОН.

БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь В. ОСТРОВСКАЯ.

Улан-Удэ, Соведүүдэй Байшан.
1958 оной мартын 8.

БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

Бурят-Монголой АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотаар нүхэр М. Б. Пахаевае шагнаха тухай

Зэдын аймагай арадай судья нүхэр Мария Баенгуевна Пахаевае 50 наһа гүйсэһэнтэйнь дашарамдуулан, юстициин органуудта үни удаан хүдэлһэнэйнь түлөө Бурят-Монголой АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотаар шагнаха.

БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Д. ЦЫРЕМПИЛОН.

БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь В. ОСТРОВСКАЯ.

Улан-Удэ, Соведүүдэй Байшан.
1958 оной мартын 7.

Республикын агрономуудай конференциин резолюци

«Колхозно байгуулалтые улам саашань хүгжөөхэ, МТС-үүдые хубилгаха тухай» КПСС-эй ЦК-гэй февральска Пленумэй тогтоолые зүбшэн хэлсээд, агрономуудай конференци энэ тогтоолые нэгэн дуугаар һайшааба. Хүдөө ажахые саашадаа эрид ехээр дэбжээхэ зорилгоор тус тогтоол абтажа, совет арадай аша туһатай бүрин тааралдана, тиихэдэ колхозно байгуулалтые саашань ехээр хүгжөөхэ зорилготой гэжэ конференци тоолобо.

МТС-үүдэй хубилгагдахада, колхозой газар эзэн бусаар хэрэглэгдэхэеэ болихо, мүн машина, техникэ бүри ехээр, үргэнөөр хэрэглэхэ, газар ажалай культурые түргэнөөр һайжаруулха, хүдөө ажахын культурануудай ургаса дээшэлүүлхэ, колхозуудай ниитын ажахые саашадань хүгжөөн бэхижүүлхэ шэнэ арга зам олдохо байна.

МТС-үүдэй хубилгагдахада, колхозно үйлэдбэриие эмхидхэхэ, машина, техникэ хэрэглэхэ, ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ, колхоз, совхозуудта хүдөө ажахын продукциин өөрын үные доошолуулжа, шанарыень һайжаруулха талаар экономическа секциин оруулһан дурадхалнуудые конференци гол түлэб зүб гэжэ тоолоно.

МТС-үүдые хубилгаха хэмжээ-ябуулгануудта, колхозуудта техникые зүбөөр, аша үрэ ехэтэйгээр хэрэглэхэ хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хабаадаха гээшэ нангин уялгамнай гэжэ агрономуудай конференцидэ хабаадагшад хүдөө ажахын бүхы мэргэжэлтэдые уряалба.

КОЛХОЗНО БАЙГУУЛАЛТЫЕ СААШАДАНЬ ХҮГЖӨӨХЭ, МАШИННО-ТРАКТОРНА СТАНЦИНУУДЫ ХУБИЛГАХА ТУХАЙ АСУУДАЛЫЕ РЕСПУБЛИКА ДОТОРНАЙ ЗҮБШЭН ХЭЛСЭЛГЭ БОЛОЖО БАЙ

* *

Бэе бэедээ хаялсахаяа болихобди

«Колхозно байгуулалтые улам саашадань хүгжөөхэ, машинно-тракторна станцинуудые хубилгаха тухай» партиин Центральна Комитедэй февральска Пленумэй тогтоолые колхозоймнай гэшүүд ехээр һайшаагаа.

Энэ тогтоолтой дашарамдуулан, тэрээн тухай өөрынгөө һанамжануудые хэлэхэ хүсэлэнтэйб. Мүнөө колхозууд хүсэ ехэтэй боложо байна. Эдэ томо ажахынууд шухала хэрэгтэй техникэ гүрэнһөө худалдажа абаха дүүрэн аргатай болоо гээшэ. Манай Зэдын аймагай колхозууд булта миллионер юм. Мүнөө үедэ колхозуудай ехээр хүгжөөд байхада машинно-тракторна станцинуудые хубилгахаар болобо гээшэ.

МТС-үүдые шэнэдхэн хубилгахада колхоз болон бригадануудые бүхы дээрэнь нэгэ хүтэлбэритэй болгохо арга олгохо байна. Мүнөө колхоздомнай МТС-эйшье, артелииншье бригадир, тэрэнэй туһалагшад, тоо бүридхэлшэд хүдэлдэг гээшэ. Тэдэнэр бодото дээрээ нэгэнэйнгээ хэхэ ажал дабтана ха юм.

Машинно-тракторна станцинуудые шэнэдхэн хубилгахада бригадада хүдэлдэг хүтэлбэрилхы хүнүүдэй хахадынь сүлөөржэ, үйлэдбэри дээрэ сэхэ хүдэлхэ аргатай болохо бшуу. Саашадаа бригадын хүдэлмэри тодорхой боложо, ажалые эмхидхэхэ, техникэ хэрэглэхэ талаар элдэб арсалдаа гарахаяа болихо байна. Гадна, МТС-үүдэй шэнэдхэгдэн хубилгагдаад байхада колхозууд шадабаритай бэрхэ хүтэлбэрилэгшэдтэй, бэлэдхэл ехэтэй мэргэжэлтэдтэй болохо.

КПСС-эй ЦК-гэй Пленумэй шиидхэбэриие бодото хэрэг дээрэнь бэелүүлээд байхадаа газарай хүрьһэ элдүүрилхэ хэрэгтэ баһал горьтой дутагдалнуудые зайсуулха аргатай болгогдохо гээшэ. Манай колхоздо газар хододоо нэгэ тээшэнь хахалагдана. Энээнһээ боложо ургаса доошолно. Газарые хүндэлөөшэнь хахалха, хүндэлөөшэнь борнойлхо тухайда МТС-эй дирекцитэй хэды хөөрэлдөөн болобошье, үрэ гарадаггүй.

Энэ асуудалые шиидхэжэ шадахагүй гээшэбди гэжэ МТС-эй дирекци тайлбарилдаг. Юуб гэхэдэ, тэрэ хүдэлмэри механизаторай нормодо хараалагдаагүй, ажалайнь түлбэридэ оруулагдаагүй байха юм. Энэ асуудалай шиидхэгдээд байгаа хада ургаса хэлсээнгүй дээшэлхэ байна. МТС-эй шэнэдхэгдэн хубилгагдаад байхада энэ шухала асуудалые шиидхэжэ шадахаар болохо. Тиигэжэ колхоз механизаторнуудай нормо, ажалайнь түлбэри тодорхойлхо байна.

МТС ехэнхидээ зөөлэн хахалалгаар түсэбөө дүүргэхые оролдодог гээшэ. Энэ байдалһаа боложо техникэ хэрэггүй газарта хэрэглэгдэдэг, үлүү хүдэлмэри зарим поли дээрэ хэгдэдэг байна. Жэшээнь, борнойлго, дисковани зарим газарта ямаршье туһа болодоггүй. Хүхир зөөлэн хүрьһэ урбуулхада газар хатадаг. Тиимэ элдүүрилгэ хэхээр газарта МТС-эй дирекци баһал хүндэлөөшэнь газар элдүүрилхээ арсадаг.

МТС-үүдые шэнэдхэн хубилгахада эдэ ехэ дутагдалнуудые зайсуулха арга олгоно. Хүдөө ажахын хүтэлбэридэ хоёр ондоо эзэд байхадаа мал ажалдахи хүшэр хүндэ хүдэлмэри оньһожоруулгада тойбо болодог байна. Техникэ колхозой мэдэлдэ, механизатор правленидэ сэхэ мэдэлтэй болоод байхадаа бүхы хэрэг түргөөр, тодорхойгоор шиидхэгдэхэ байна.

Гадна механизаторай ажалай түлбэри колхоз бүхэндэ тодоор хаража үзөө һаань һайн һэн ха гэжэ һананаб. Манай колхозые абажа харахада, тусхай сагта механизаторнуудта материальна дэмжэлгэ үзүүлхын тулада боро бодолоор тоосоо хэлгэ тогтоогдохо аабза гэжэ һананаб.

Колхозоймнай газар үрэжэл һайнтай юм. Хэрбээ тэрэниие һайнаар элдүүрилээ, үтэгжүүлээ хада гектарай 8—10 центнер бэшэ, һураггүй ехэ ургаса абтаха зэргэтэй. Тарьяанай ургасые хараадаа абажа, механизаторнуудтай боро бодолоор тоосоо хээ хада һайн байха һэн. Манай колхоздо олоһон ажалта үдэрэйн түлөө хоёр килограмм тарьяа үгөөд, харин мүнгэн түлбэриень колхознигуудай абадаг түлөөһэнтэй адляар тогтоохо гээшэ хабди гэжэ тухайлагдана. Мүнөө колхознай ажалта үдэртэ 5 түхэриг үлүүтэй мүнгэ хубаана.

Тракторист, комбайнернуудһаа гадуур түмэршэ дарханиие, электрогагнууршаниие колхозуудта бэлэдхэхэ асуудал шиидхээ һаа һайн байгаа. МТС-эй шэнэдхэгдэн хубилгагдаад байхада тэдэ кадрнуудые колхоз хэрэглэхэ байна.

Манай Зэдын аймагай газар дээрэ байһан хоёр МТС-һээ заһабарилгын техническэ нэгэ база бии болгоо һаа зохихо гэһэн дурадхал оруулнаб. Тэрэ база аймагай колхозууд болон совхозые хангаха болоно.

КПСС-эй ЦК-гэй февральска Пленумэй шиидхэбэри соо хараалагдаһан хэмжээ-ябуулга колхозно байгуулалтые саашадань бэхижүүлхэ, артелиин ажахын бүхы һалбаринуудые шэнэ дэбжэлтэдэ хүргэхэ хэрэгтэ угаа ехэ удхашанартай байна.

Г. Хайдуков, Зэдын аймагай «Октябрь» колхозой партийна эхин организациин секретарь.

КПСС-эй Центральна Комитедэй февральска Пленумэй тогтоолые, СССР-эй Верховно Соведэй сесси дээрэ нүхэр Н. С. Хрущевой хэхэ элидхэлэй тезисүүдые Улан-Удын судна заһабарилгын заводой хүдэлмэришэд болон алба хаагшад ехээр һайшаан, зүбшэн хэлсэнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: агитатор Д. Балданов нүхэр Н. С. Хрущевой элидхэлэй тезисүүдтэй хүдэлмэришэдые танилсуулжа байна.

А. Мантаевай фото.

Холын хараата, сэсэмэргэн шиидхэбэри

Манай Кударын Ждановай нэрэмжэтэ колхозойхид «Колхозно байгуулалтые улам саашадань хүгжөөхэ, МТС-үүдые хубилгаха тухай» КПСС-эй ЦК-гэй февральда болоһон Пленумэй тогтоолые, мүн СССР-эй Верховно Соведэй ээлжээтэ сесси дээрэ нүхэр Никита Сергеевич Хрущевой хэхэ элидхэлэй тезисүүдые айхабтар ехэ һайшаан угтаба гээшэ. Энэ түүхэтэ документнүүдые мүнөө гүнзэгыгөөр шудалжа, танилсажа байнабди.

Тогтоол соо хэлэгдэһэн асари ехэ хэмжээ-ябуулганууд бодотоор бэелүүлэгдээд байхадаа колхозно байгуулалтые улам саашань хүгжөөн һалбаруулха шэнэ эшэ үндэһэн болохо байһандань лаб этигэхээр. Имагтал социалистическэ орон дотор иимэ ехэ хэмжээнэй хүдэлмэри бэелүүлэгдэжэ болохо, бэелүүлэгдэхэшье байна бшуу. Хүнэй хүниие дарлажа, мүлжэжэ, үгытэйшүүлэй шуһа яһан дээрэ засаг түрээ байгуулжа байһан хүрэнгэтэ гүрэнэйхид иимэ ехэ хубилалта тухай бодохоһоо байтагай, зүүдэлхэшьегүй байһаниинь мэдээжэ.

Хамтын ажалтай болоһоной һүүлээр колхозно байгуулалта ехээр хүгжөө, манайда дэлхэй дээрэ эгээ хүгжэнги, оньһожоруулагдаһан хүдөө ажахы бии болгогдоо. Олон жэлэй туршада МТС-үүдэй хэһэн сэгнэшэгүй ехэ туһаламжаар колхозууднай бүхэжэн һалбараа.

Манай колхозой жэшээ дээрэ абажа үзэхэдэ иимэ байна. Колхознай мүнөө олон һалбаритай, хүгжэнги ажахытай болонхой. Жэлһээ жэлдэ колхозоймнай мүнгэн олзо дээшэлжэ байнхай. Жэшээнь, 1957 ондо колхоздомнай 2 миллион 127 мянган түхэригэй олзо оруулагдаа гээшэ. Мүн хубаагдадаггүй фондмнай жэлһээ жэлдэ ехэ боложо байдаг. Үнгэрэгшэ жэлдэ тэрэ фондмнай 319 мянгада хүргэгдөө. Гадна, колхознигууднай улам культурна, баян дэлгэр байдалтай боложо байна.

МТС-эй түүхэтэ үүргэ дүүрэжэ, колхозууд өөһэдын машина зэмсэгүүдтэй болоод, тэдэнээ таарамжатайгаар, мэргэжэлтэдэйнгээ хүсөөр хэрэглэжэ шадаха дүүрэн арга боломжотой болонхой. Манай колхоз өөһэдтөө хэрэгтэй машина зэмсэгүүдые абахын тулада 450 мянган түхэриг гаргашалхаар хараална. Энэ мүнгэнэй хахадыень 1958 ондо оруулха аргатайбди. Тиигэжэ 8 трактор, тэрэ тоодо табан «ДТ-54», хоёр «Беларусь», нэгэ «НАТИ», 4 комбайн, тэрэ тоодо нэгэ «С-4» комбайн болон анзаһа, сеялкэ болон бусад хэрэгсэлнүүдые абахаар хараалнабди.

Мүнөө 12 автомашинын байха гараж баригдажа, зундаа дүүргэгдэхээр байна. Бидэ энэ гаражтайгаа сугтань заһабарилгын мастерской хэхэ түсэбтэйбди.

Машина зэмсэгүүдые заһабарилха, тэдэниие жолоодохо мэргэжэлтэд маанадта яһала бии гээшэ. Колхоздомнай 16 тракторист, 3 комбайнер, машинын 12 жолоошон, 2 слесарь, 1 гагнууршан, 1 механик, дунда эрдэмтэй хүдөө ажахын 4—5 мэргэжэлтэд бии. Хэрбээ хэрэгтэй болоо һаань, шэнэ мэргэжэлтэдые тусхай һургуулида эльгээжэ бэлдэхэдэ болохоор.

Манай колхоз жэл бүри натуротүлбэридэ 536 мянга тухай түхэриг үгэдэг байгаа юм. Бидэ саашадаа энэ мүнгэеэ өөһэдынгөө машина зэмсэгүүдые заһабарилха, ябуулха хэрэгтэ һомолхо байнабди.

МТС колхоз хоёрой хуушаараа харилсаад байхада хоорондонь таагүй ябадалнууд али олон ушардаг, арсалдааншье болодог байгаа бшуу. МТС өөрынгөө тала харахa, мүн колхоз өөрынгөө тала хараха ушартай байгаа. МТС-эйхид хараалһан түсэбөө дүүргэхын тулада колхоздо мүнөө дээрээ хэрэггүй хүдэлмэри хэдэгшье байгаа юм. Жэшээнь, үнгэрэгшэ жэлдэ тарьяалангай газар хоёрдохёо хахалалга маанадта хүрөө гэхэдэ, дуулангүйгөөр 60 гектар газар өөһэдөө мэдээд МТС-эйхид хахалжархиһан байха юм. Энэ мэтын таарамжагүй ушар тоолохо болоо һаа олон байха.

Һаядаа колхозоймнай хамтын суглаан үнгэргэгдэхэнь. Тэндэ энэ асуудал тодорхойгоор зүбшэн хэлсэгдэжэ, тусхай шиидхэбэри абтаха юм.

МТС-үүд хубилгагдаад, колхозууд өөһэдын машина техникэтэй болоод байхадаа бүхы арга боломжоёо зүбөөр хэрэглэжэ, ниитынгээ ажахые саашадань түргөөр хүгжөөхэ аргатай болохобди.

Доржи Банзаров, колхозой түрүүлэгшын орлогшо.

Иимэ дурадхалнуудые оруулна

—КПСС-эй ЦК-гэй февральска Пленум колхозно байгуулалтые улам саашадань хүгжөөхэ, МТС-үүдые хубилгаха тухай шухала хэмжээ-ябуулгануудые хараалаад, энээниие зүбшэн хэлсэлгэдэ эдэбхитэйгээр хабаадалсахыень ажалшадта хандаба,—гэжэ Иволгын аймагай Сталинай нэрэмжэтэ колхозой парторганизациин секретарь В. Л. Доржиев һаяхан болоһон суглаан дээрэ мэдүүлээ. Һүүлээрнь олон хүн үгэ хэлэжэ, һанамжануудаа дурадхаа.

—Партиимнай Центральна Комитет тон зүб шиидхэбэри саг соонь абаба гээшэ,—гэжэ колхозой түрүүлэгшэ Д. Ж. Добчинов хэлэбэ. —Бидэнэр колхоздоо өөһэдын тракторнуудтай болоо һаа, тэдэнээ ажахыдаа бүтээсэ ехэтэйгээр, гамтайгаар ашаглаха гүйсэд аргатайбди. Машина, техникые нэгэ эзэн барьяад, нэгэ газарта хэрэглэхэдээ ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэшье байна. Манай колхоз миллионер байгаашье һаа, даб гэһээр ажахыдаа хэрэгтэй бүхы техникые нэгэн доро худалдан абажа шадахагүй байна. Колхознай ойрын хэдэхэн жэл соо тоосохоор гүрэнһөө 10—11 трактор абаха аргатай. Энэ техникые зүбөөр ашаглахын тула нэн түрүүн кадрнуудые бэлдэхэ шухала. Тиимэһээ механизаторнуудые бэлдэхэ курса аймагай центртэ эмхидхээ һаа зүйтэй байгаа.

Энэ суглаан дээрэ хамта 11 хүн һанамжануудаа хэлээ. Комплексно 2-дохи бригадын бригадир Д. Ц. Доржиев, тракторна бригадын учетчик Цыремпил Лубсанов, колхозой агроном П. Н. Цыренов болон бусад үгэ хэлэхэ зууреа, КПСС-эй ЦК-гэй февральска Пленумэй шиидхэбэриие һайшаагаад, ямар техникэ абаа һаа һайн бэ, тэрэниие яажа зүбөөр ашаглахаб гэһэн асуудалда тогтоһон байна. Тэрэнэй удаа колхознигуудай хамтын суглаан дээрэ зүбшэн хэлсэлгэ боложо, шиидхэбэринүүд абтаа.

***

Сталинай нэрэмжэтэ колхозой правлени, партийна организаци КПСС-эй ЦК-гэй энэ Пленумэй шиидхэбэриие колхозуудай дунда гүнзэгыгөөр зүбшэн хэлсэлгэ эмхидхэхын тулада 20 агитатор мал ажалай фермэ, гүүртэнүүдтэ, бригадануудта эльгээхэ гэжэ шиидхээ.

***

Суглаанай хойто үдэр. Сталинай нэрэмжэтэ колхозой правлени ажахынгаа арга боломжые хаража үзөө. Урда жэлнүүдтэ МТС-эй трактор, машинануудаар хүдэлмэри хэхэдээ хэды шэнээн гаргаша хэгдэдэг байгааб, тэрэ техникые өөһэдтөө абахада хүдөө ажахын продуктын өөрын үнэ хэр зэргээр химдарха байнаб гэхэ мэтын асуудалнууд харагдаһан байна.

— Мүнөө колхозоймнай хубаагдадаггүй зөөри 150 мянган түхэриг болонхой. Энэ тиимэ ехэ зөөри бэшэ. Тиимэһээ бидэнэр хэрэгтэй тракторнуудаа нэгэ жэлдэ худалдан абажа шадахагүй байнабди. Эдлүүриингээ газарые тооложо үзэхэдэ, колхоздомнай 11 трактор хэрэгтэй гэжэ тодорхойлогдобо,—гээд колхозой бухгалтер нүхэр Бурков хөөрэнэ.—Эдэ трактор прицепной зэмсэгүүдтэйнь худалдан абахын тулада 670 мянган түхэриг хэрэгтэй болоно. Гэбэшье, жэл ерэхэ бүхэндэ колхозоймнай олзо доход дээшэлнэ ха юм. Тиимэһээ хэдэхэн жэлэй болзор соо гүрэнтээ тоосохо арга олдохол.

Колхоз өөртөө хүдөө ажахын машина, техникэтэй болоходоо үшөө юугээрээ һайн болохоб гэжэ тодорхойлогдоо. Жэшээлхэдэ, 1957 ондо колхоздо 2 тракторна бригада хүдэлмэрилөө. Хэһэн ажалайнь түлөө, МТС-тэ 243 мянган түхэригэй натуротүлбэри, тиихэдэ трактористнуудта 173 мянган түхэригэй продукт түлэгдэһэн байна. Колхоз өөртөө тракторнуудтай болоо һаа, иимэ ехэ гаргаша хэхэгүйнь лабтай.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: 1. хэды трактор, машинануудые колхозой худалдажа абаха шадалтай байһые бухгалтернууд тодорхойлжо байна. 2. Иволгын МТС-эй машинно-тракторна мастерскойе даагша И. А. Каленых колхозуудта худалдахаар бэлэн болоһон тракторнуудые харуулжа байна.

Е. Ринчинова. Фотонь авторай.

*

Училищинууд[ые] колхозуудта дүтэ болгохо[…]

Партиин Центральна К[оми]тедэй февральска Плен[умэй] тогтоолые совет арад ехэ[…] жэлтэтэйгээр угтаа.

Машина, тракторнуудай [кол]хозуудта худалдагдахада [ме]ханизаторнууд шэнэ гури[…] бэлэдхэгдэдэг болохо [...] Трактористнууд, комба[йнер]нууд хүдөө ажахые механ[из]цилха училищинуудта, [...] ажалай резервнүүдэй һур[гуу]линуудта бэлэдхэгдэдэг гэ[...] Тэдэ училищи, һургуулин[уу]та МТС-үүдһээ эльгээгд[...] хүнүүд, мүн городойшье за[...] шуул һурадаг байгаа. Ти[...] болохолоороо хүдөө ажах[...] ямаршье хабаагүй, тэрээн[...] хай юушье мэдэхэгүй хү[...] һургуулида орожо һура[...] һэн. Училищи, һургуули д[...] гэгшэдэй зариманиинь М[...] үүдтэ хүдэлдэггүй бай[...]

Мүнөө МТС-үүдэй хубил[...] дахатай хамта механиза[...] нууд һайнаар бэлэдхэгд[...] болохо байна. Хүдөө ажа[...] оньһожоруулха һургуулину[уд]та колхозууд өөһэдөө хүн[...] дые эльгээдэг болохо бш[...] Тиимэһээ механизатор[...] дые бэлэдхэхэ. асуу[...] лые мүнөөнһөө бодомж[...] хо шухала. Юуб гэхэдэ, у[...] лищи, һургуулинуудта трак[то]рист, комбайнернуудһаа он[...] мэргэжэлтэд бэлэдхэгдэнэ[...] Харин тиихэдэ колхозуу[...] слесарь, токарь, электро[...] нуурша, мүн бусад мэргэж[...] тэд хэрэгтэй болодог. Мү[...] нэй училищинууд һуралса[...] үйлэдбэриин түхеэрэлгээр [...] тамаг дээрэһээ, дээрэ дур[...] даһан мэргэжэлтэдые бэл[...] хэхэ аргагүйдэнэ. Тиимэһээ[...] гэ гү, али хоёр МТС-эй оро[...] механизаторнуудые бэлэдх[...] училищи байгуулаа һаа, һ[...] һэн. Тиигээ һаа колхозуу[...] хэрэгтэй механизаторнуу[...] богонихон саг соо бэлэдх[...] болохо байгаа. Минии һана[...] та, Хориин, Мухаршэбэрэй [...] магуудта иимэ училищи б[...] гуулаа һаа зүйтэй. Юуб гэ[...] дэ, эдэ аймагуудта дүтэ [...] дар хүдөө ажахын мэргэжэл[...] дые бэлэдхэхэ нэгэшье һ[...] гуули үгы юм.

Хүдөө ажахын училищ[...] колхозой үйлэдбэридэ ду[...] лүүлхэдэ һурагшадые һург[...] хүмүүжүүлхэ хэрэг һайжар[...] колхозой ажахытай нягта х[...] боотой байха болоно.

Г. Слугинов.

Тон наринаар зүбш[...] хэлсэнэ

Урда жэлнүүдтэ колхозу[...] хүгжөөхэ хэрэгтэ машинно-т[ракто]рна станцинууд ехэхэн [...] дүүргээ. Харин энээнһээ хойшо [...] баран хүгжэжэ ябаһан колхо[...] өөһэдынгөө шадалаар газар та[...] лангаа эрхилжэ шадаха болоо [...] шэ.

Үнгэрһэн жэлэй тарилгын, [...] ряалгын үедэ манай колхоз М[...] эй машина техникэ хэрэглэхэ [...] дынгөө түсэб табиһан байгаа, [...] рин Итанцын МТС-эй механиза[...] нууд баһа өөһэдын түсэбтэ[...] ажаллажа, хуряалгамнай ура[...] гүйдэһэн юм.

Тиихэдэ барилгын модо б[...] хэлгэдэ мүнөө хүдэлжэ бай[...] тракторай түлөө үдэртөө 300 т[ү]ригтэйгөөр натуро-түлбэри түл[...] бди. Энэ ехэ гаргашые бүхы[...] тооложо үзөө һаа нэгэ жэл соо [...] дөө ажахын хэды машинану[уд] худалдажа абаха байгаа бибди[...]

Манай колхоз мал, тарьян [...] лаа саашань хүгжөөхэ ехэхэн [...] сэбтэй юм. Тиимэһээ малдаа эд[...] хэ тэжээл ехээр бэлдэдэг боло[...] тула газар тарьяалангаа үргэдх[...] ургасыень дээшэлүүлхэ ёһотой[...] Энэ жэлдэ корнеплодуудые 2,5 [...] хин ехээр тариха, мүн зелёнко[...] лос дараха ургамалнуудые [...] ехээр тариха байнабди. Баһа [...] хайнуудаа һайн тэжээлээр ха[...] хын тула 5 га хартаабха, 3 га т[...] непс тарихаар хараалаабди, [...] хүдэлмэри хэхэдэмнай машина т[ех]никэ хэрэгтэй болоно гээшэ.

Мүнөө жэлдэ манай колхоз [...] хала хэрэгтэй машина техни[кэ] өөрынгөө мүнгөөр гансата худал[дан] абаха шадалгүй. Тиихэдээ [...] рэнэй мүнгэ зээлеэр (3 [...] жэл соо түлэгдэхөөр) үгөө һаа[...] машина техникэ дууһыень худал[да]жа абаад, тэдэнээ хадагалха са[...] гараж бариха шадалтайбди.

Г. Козло[в], Прибайкальска аймаг[ай] «Прибайкалец» колхо[зой] түрүүлэг[шэ].

АБЬЯАСТАЙ БУШУУГААР АЖАЛЛАЯ, АЯТАЙ СЭНГЭЛИГЭЭР АЖАҺУУЯ!

Клубай уранһайханай кружок

...румканай аймагай Кировэй ...нэжэтэ колхозой клуб колхоз...дай культурна эрилтые хан...талаар горьтой юумэ хэнэ. Энэ ...ые Доржо Гулгенов даадаг юм. ...озойнгоо культурна гуламтын ...лмэриие хүсэд һайжаруулжа, ...иин гэшүүдэй улам ургажа ...аа эрилтые гүйсэд харюулхын ...э энэ нүхэр хододоо оролдожо ...аг, эдэбхи, үүсхэл гаргадаг ...а.

...СР-эй Верховно Соведэй һун...да зорюулагдаһан харуулан ...уулха агитаци эндэ эмхидхэг...эй. Һунгагшад үдэшэндөө ерэ...газетэ, журнал уншана.

...убай дэргэдэ уранһайханай ...ектив байгуулагданхай. Тэрээ...эшүүд нэгэ акттай зүжэг, ара...дуунууд, ород, бурят хатар, ...һайхан уншалга гэхэ мэтые ...озойнгоо центрын, хүршэ кол...удай, холын гүүртэ, отарануу...жалшадта харуулна. Нүхэр ...нов, Батуев, Занданов гэгшэд ...огуудта эдэбхитэйгээр хабаа...а.

А. Очиров.

...эргээхээр болоол

...льтурын байшан хадаа хүдөө...колхозой клубуудта алибаа ту...мжа үзүүлхэ, тэдээндэ һайн ...лаараа жэшээ болохо зэргэтэй ...у. Теэд Зэдын аймагай Культу...байшан мүнөө үедэ ямаршье ...лмэри ябуулнагүй шахуу. Га...аанашье, досооһоонишье хараха...гоёогдоогүй, хуушаржа шарла...ан уряа лозунгнууд, зурагууд ...аатай байдаг.

...эдэн жэлэй саана Культурын ...шан хүдэлмэреэ муу бэшээр эм...хэдэг һэн. Энэ байшангай дэр...элдэб кружогууд хүдэлдэг, тэ...дэ хүнүүд олоороо хабаададаг, ...һайханай самодеятельностиин ...ubликын харалгада эндэхи за...ууд муу бэшэ номернуудые ...ууддаг байгаа.

...ээр, һүүлэй үедэ кружогууд ...лхээ болишоо. Энээн тушаа ...ьтурын байшангай хүдэлмэри...эд һаналаа табинагүй.

И. Байкальский.

Кино харуулгаар лэ хизаарлана

...гэтын МТС-эй Культурын бай...(директорынь Е. Макушина) ...анизаторнуудай дунда соёл-гэ...рэлэй хүдэлмэри ябуулха, лек...элидхэл уншалгые эмхидхэхэ ...гээ дүүргээгүй байһаар. Бай...агай дэргэдэ уранһайханай само...ятельностьшье байхагүй. Боло...о байгаа һунгалтада зорюулаг...ан плакат, уряа лозунгнууд тон ...ор. Культурын байшангай ажал ...ал кино харуулгаар хизаарлаг...а.

Д. Чимитов.

Ажалшадта хүндэтэй коллектив

Үдэшын боро хараанай боломсоор, Цакир тосхоной Культурын байшангай хажуугаар гарахада хуур, лимбын аялгын хонгёо һайхан хоолойтой ниилэн зэдэлхэнь,ород, бурят дуунуудай хаҥхинан соностохонь дуулдадаг.

Эндэ нэгэн гэбэл уранһайханай самодеятельностиин кружогой концерт, үгы гэбэл удаадахи концертдэ бэлэдхэл хэгдэжэ байна гэжэ сэхэ таахаар. Эндэхи байшангай уранһайханай самодеятельностьдэ саг үргэлжэ 30 гаран хүн хабаадалсадаг юм. Культурын байшангай директор Тамара Стальдармаева, уранһайханай талаар хүтэлбэрилэгшэ Будажап Цыденов гэгшэд һүүлэй хахад жэлэй туршада драмын, хоорой, бурят хүгжэмэй, хатарай кружогуудые эмхидхээд, нилээд юумэ хэһэн байна. Энэ коллектив аймагай центрын ажалшадай культурна эрилтые хангахаһаа гадна, хүдөө тосхонуудаар гаража ябадаг юм.

Жэшээлхэдэ, самодеятельностьдэ хабаадалсадаг 10 хүн СССР-эй Верховно Соведэй һунгалтые угтуулан, аймагай 6 колхозой бригадануудаар ябажа 12 концерт, гүүртэ, отарануудаар 35 концерт харуулба. Концертнүүдые 3000 шахуу хүн хараһан байна. Тэдэнэртэй хамта нүүдэл киногойхид ябалсажа, малшадта, колхозникуудта кино харуулаа. Нүхэд Б. Доржиев, Т. Стальдармаева гэгшэд болохоёо байгаа һунгалтада зорюулһан хөөрэлдөө хэһэн, газетэ уншажа үгэһэн байна. Коллективэйхид фермэнүүдтэ лозунг, плакадуудые бэшэжэ, улаан булангуудые гоёогоо. «Дайшалхы хуудаһан», «Молни» 14 фермэдэ гаргагдаа.

Энэ бригадынхид «Байгал», «Дружба», «40 лет Октября» колхозуудай клубуудта концерт табяад, һүүлээрнь нютагай уранһайханай самодеятельностиин коллективүүдтэ дуу, хатар заажа үгөө. Тэдэнэй туһаламжаар тэдэ клубууд программаяа шэнэлээд, колхозникуудай урда наада зүжэг табижа эхилэнхэй.

Аймагай Культурын байшангай самодеятельностьдэ үни удаан хабаадагша Д-Нима Цыбиков олон хүнүүдые һургаад, тэдэнтэй хамта хуураар наадаа. Бригадын программада оролсодог энэдхэг, башкир, бурят, ород арадуудай хатарнууд, Дадуевай бэшэһэн «Колхозой дуун», Ямпиловай «Залуу наһан», Батуевай «Баян Гол», мүн бусад дуунуудые колхозникууд, малшад ехээр һонирхоо.

Зүгөөр Культурын байшангай уранһайханай коллективэйхидэй программаяа шэнэлхэ гэхэдэнь, шэнэ дуунууд, нотонууд олдоногүй.—Улан-Удын Арадай творчествын байшан энээниие юундэ эльгээнэгүйб, захижашье ядаабди, филармониин ансамбльһаа дутахагүйгөөр хатар табиха һэмди,—гэжэ хүгжэмшэ нүхэр Цыденов хэлэнэ.

Закаменай аймагай Культурын байшангай уранһайханай самодеятельностиин коллектив СССР-эй Верховно Соведэй һунгалтада, уранһайханай самодеятельностиин ниитын харалгада эрхим һайнаар бэлдэжэ, арад зоной культурна эрилтые хангалгаяа улам һайжаруулхын тула оролдожо байна.

Коллектив һаядаа аймагай зүүн захын колхозуудаар ябажа, малшадта, механизаторнуудта, колхозникуудта зүжэг наада, кино харуулха түсэб табяад, бэлдэжэ байна. Коллективэй гэшүүд хүдөөгэй уранһайханай самодеятельностиин коллективүүдтэ ниитын харалгада бэлдэхэдэнь туһалжа эхилбэ.

Б. Доржиев, Д. Цыбиков, А. Попова, Д. Хубаракова, А. Орсаева, М. Цыденов болон бусад уранһайханай самодеятельностьдэ эдэбхитэйгээр хабаадалсана.

Д. Аюшеев.

Замбуулин түбидэ ямаршье юумэнэй бии байһыень хүн түрэлтэн энээнһээ урагша мэдэхэгүй шахуу байгаа юм. Советскэ эрдэмтэд дэлхэй дээрэ эгээл түрүүлэн хэмэл одонуудые табижа, замбуулинай нюусые тайлбарилха түрүүшын алхам хээ. Планетэ хоорондын аяншалга хэгдэхэ саг улам ойртожо байна. Иимэ аяншалга хэжэ ябахадаа амиды амитан яаха хаб гэһэн асуудалые олон эрдэмтэд шэнжэлнэ.

Физиолог Ада Котовская замбуулин руу ниидэһэн суута нохой Лайкые бэлэдхэжэ эльгээһэн байгаа.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: А. Р. Котовская Альма нохойе хэрэглэн, шэнжэлгэ хэжэ байна.

ТАСС-эй фотохронико.

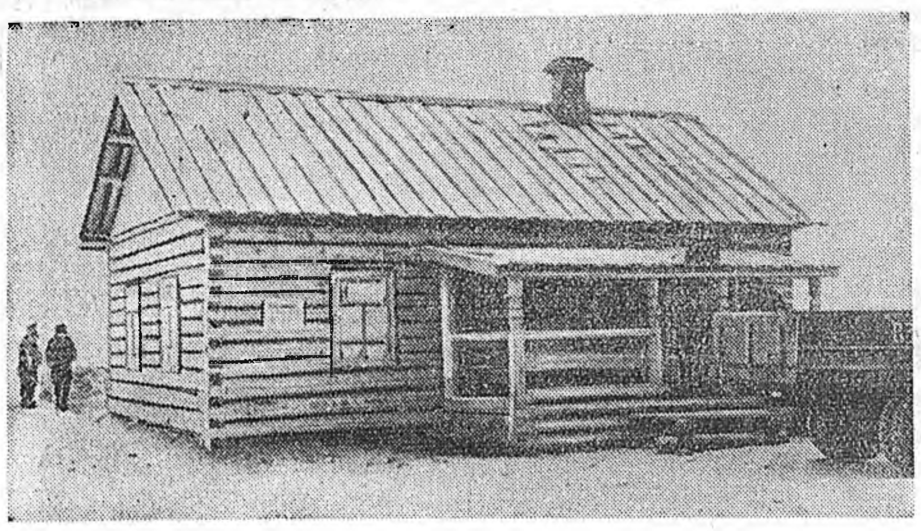
Уран зохёолшодой суглаан

Бурят-Монголой уран зохёолшодой суглаан һаяхан болобо. СССР-эй уран зохёолшодой Союзай правлениин IV пленум дээрэ хэлсэгдэһэн асуудалнууд тухай БМАССР-эй СП-гэй правлениин түрүүлэгшэ Намжил Балдано сугларгашадта хөөрэжэ үгэбэ.

—СССР-эй уран зохёолшодой III съезд байгша оной декабрьда, мүн намартаа РСФСР-эй, БМАССР-эй уран зохёолшодой съезднүүд үнгэргэгдэхэнь,—гэжэ нүхэр Балдано хэлээ.—Эдэ съезднүүдые ерэхэ жэлдэ болохо бурят-монгол литература болон искусствын декадые угтуулан, манай уран зохёолшод ехэхэн хүдэлмэри хэхэ зэргэтэй. Уран зохёолшодой тусхай бригада бурят-монголой национальна хүршэ округуудта гаража, уншагшадтаяа уулзаха, прозоор бэшэгшэдэй семинар үнгэргэхэ, уран зохёолой вечернүүдые хододоо эмхидхэхэ байнабди. Мүнөө ажалдамнай дутагдалнууд олон. Декадада абаашахаар хараалагдаһан гурбан романай нэгэниинь шье дүүргэгдээгүй байхадань һанаагаа зобонгүй байха аргамнай үгы.

Удаань уран зохёолшод Ч. Цыдендамбаев, Д. Мадасон, Б. Базарон, Ц. Номтоев, А. Жамбалон, Д. Хилтухин болон бусад хүдэлмэреэ яажа һайжаруулха байһан тухайгаа хэлэбэ.

А. Олзон.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Курумканай аймагай Калининай нэрэмжэтэ колхозой МТФ-тэй дэргэдэ һаяхан баригдаһан улаан булан. **Б. Гылыковэй фото.**

Бурят хэлэ бэшэгэй асуудалнуудые зүбшэн хэлсэлгэ

Шухала асуудал табигдаа

«Буряад хэлэ бэшэгэй зарим шухала асуудалнууд тухай» гэһэн нүхэр Ц. Б. Цыдендамбаевай статья уншаад байхада, тон шухала асуудал саг соогоо табигдаа гэжэ һанахаар байна. Бурят-монгол хэлэн дээрэ бэшэгдэһэн уран зохёолнууд уншагшадта хүнгөөр ойлгогдохо эли удхатай аад, үгын баялигай шэмэ шүүһэ амталуулхаар бэшэгдэхэ ёһотой. Тэрэ—тон зүб!

Үгын һуурииe зорюута һэлгүүлһэнэй гэмээр зарим нүхэдэй бэшэһэн шүлэгүүд 2—3 дахин уншаагүй һаа, юун тухай бэшэһыень ойлгохо бэрхэтэй байдаг. Тиимэ зоболонтойгоор хэн уншахаб? Манай зарим мэргэжэлтэй зохёолшод шүлэгэйнгөө бэшэгдэжэ дүүрээдүй байтар, юрэнхы оршуулгыень хэзэд һуудаг һэн гэлсэдэг. Тэрэ мэтээр үндэһэн түрэлхи хэлэнэйнгээ арюун ходорхой байха талые тоодоггүй ушарнууд байдаг гээшэ.

Нүхэр Цыдендамбаевай һанамжа болон дурадхалнуудые сүм һайшаагаад, гансахан ажаглалта оруулха хүсэлтэйб. Юуб гэхэдэ: агуухэ ород арадай литература, карта, хэблэл соогуур нэгэ янзаар бэшэгдэжэ, тогтонижоһон географическа нэрэнүүд, Улаан-Үдэһээ бэшэн, бурядшалагдаха ёһогүй гэжэ һананам. Жэшээнь, Эрхүүгэй, Шэтын областьнууд гэжэ бэшэдэг болоо һаа, саашаа хүхиреэд, Шалябинска, Армановка гэхэмнай аягүй. Сэхэ: Иркутскын, Читын областьнууд, Байкал, Кяхта гээд бэшэһэн хэбээрээ байхада юун хохидоноб?

Гадна, абтаһан үгэнүүдые хэтэрүүлэн бурядшалха ябадалые хизаарлабал дээрэ. Жэшээнь, клубай үүдэн дээрэ «Хүлүүб» гэжэ томо гаршаг бэшээ һаа, ондоо хэлэтэндэ наада барюулха болоно. Үшөө «газеэд, газеэдээр, газеэдһээ» гэжэ бэшэхын орондо «газетэ, газетээр, газетэһээ» гэһэн холо дээрэ гэжэ һанагдана.

Саашадаа литературна хэлэеэ нэгэ янзаар тогтонижуулха хэрэгтэ туһаламжа болохоор элдэб түрэлэй словарьнууд һаяар хэблэгдэһэй гэжэ хүсэгдэнэ. Гадна, нүхэр Цыдендамбаевай дурадхаһан хэмжээ-ябуулганууд соо «сэбэр һайн бэряад хэлээр элидхэл, лекци, хөөрэлдөө хэхэ, суглаа хүтэлхэ» гэһэн байна. Энэ мүн лэ шухала асуудал, гэбэшье, бурят хэлэ үзэнгүй дунда һургуули дүүргэһэн хүнүүд ажал дээрэ гаранхай ябадаг. Тэдэнэр колхозникуудай дунда ошоод, «Б-М. үнэн» газетэ уншажа шадахагүй ябана бшуу.

Энэ асуудалтай дашарамдуулан, бурят һургуулинуудай дэргэдэхи бэлэдхэлэй классые усадхаха асуудал табигдаха зэргэтэй. Юундэб гэхэдэ: бэлэдхэлэй классһаа далдиржа дайганажа, үхибүүгээ зорюута ород класста оруулдаг заншал хүдөөдэ дэлгэршоо юм.

Бэлэдхэлэй класста һураһан үхибүүн ямар нэгэ шалтагаанаар һаатажа, хоёрдохи жэлдээ һууһан байбал дунда һургуули дүүргэнгүй армида ошохо болоно. Тэндэһээ ерээд дахин һургуулидаа орожо, арбан класс дүүргэтэрээ абынгаа наһанда хүрэхэ тоосоотой юм. Үхибүүгээ иимээр гээгдүүлхэ дуратай түрэлхид гэжэ хаана байхаб?

Юрэнхы болбосоролоороо гээгдэнги байдаг бурят үхибүүе бэлэдхэлэй класста талхяад, нэгэдэхи класста абаха гэһэн «теори» хаанаһаа, ямар үндэһэтэй юм? Мүнөө дүүрэн мэргэжэлтэй багшанарые бэлэдхэдэг болоһон үедэ үхибүүдтэ үндэһэн хэлэеэ үзэдэг байхаар арга олгодог һаа, һайн бэлэй.

Б. Базарон, уран зохёолшо.

Оршуулга тухай хэдэн үгэ

Хүдөө нютагуудта ябахада, бурят хэлэн дээрэ гараһан газетэ, журналнууд, оршуулагдаһан зарим ном ойлгосогүй, хүндөөр уншагдана гэжэ зон хэлсэдэг. Энэнь зүйтэйшье. Газетэ, журнал, номуудта юун болгошо ааб гэжэ айгаад гү, али яараад, модохёор, бурят хэлэнэй баялигые хэрэглэнгүйгөөр оршуулжархиһан, ород янзаарнь эрьюулээд табижархиһан юумэнүүд ябадаг.

Хэлэ бэшэг шэнжэлдэг эрдэмтэ Ц. Б. Цыдендамбаевай «Буряад хэлэ бэшэгэй зарим шухала асуудалнууд тухай» гэһэн статья һая «Бурят-Монголой үнэн» газетэдэ толилогдоо. Тон шухала, хойшолуулангүй шиидхэхээр асуудал эрдэмтэ табяа гэжэ һанагдана. Статья соо хэлэгдэһэн юумэнүүдые барагсаан зүбшөөхэ зуураа, оршуулга тухай хэдэн үгэ хэлэхые хүсэгдэнэ.

Манай зарим оршуулагшад нэгэн гэбэл оршуулхаар үгэнүүдые тэрэ зандань орхижорхидог, олонхи ушарта ёһотой бурядшалаад, уншахада ульгам зохид болгоод оршуулхын орондо, элдэбын **«лгэ»**, **«лга»** суффикснуудые, **«хадаа, болбол, ба»**-нуудые хэмгүйгөөр хэрэглээд, ород дээрэ байһан янзаарнь үгэ бүхэниие гэшхүүлэн оршуулжархидаг заншалтай.

Хүдөөһөө ерэһэн нэгэ хүгшэнэй городой аптекэ соо байтараа, тушаан боложо нэгэ оршуулагшатай хөөрэлдэһэн тухайнь һонирхолтой, энеэдэ хүрэхөөр зугаа ябадаг. «Энэмни, үгэй, хүбүүн, юун гэжэ бэшээтэй байна даа? Хэды сагта, хэды хэдыгээр ууха гэнэ даа?» гэжэ хүгшэнэй хандахада, оршуулагша иигэжэ ойлгуулаа гэхэ: «үглөөгүүр ба үдэр, үдэр ба үдэшэ нэгэ нэгэ халбага ууха гэнэл даа». Бурят хэлэнэй таарамжатай нугалбаринуудые хэрэглэнгүй, иигэжэ «и» союзай байгаал һаань **«ба», «болон», «хадаа»** гэхэ мэтые заатагүй оруулалсаһан, тиигэжэ уншахада хүндэ, модохир болгожорхиһон ушарнууд оршуулгада ехэ байдаг. Һүүлэй үедэ энэ талаар нэгэ бага хубилалта болобошье, үшөө дайралдадаг, муугаар оршуулһан мэдүүлэлнүүд ябадаг байһаар.

Тиихэдэ **«сн»** гэжэ суффикс абтаһан үгэнүүдтэ даншьеһаа хажар болошохоор хэрэглэгдэнэ. Энэмнай бурят хэлэнэй хуули ёһондо таарахагүй суффикс байһан туладаа, уншахада хүндэ, архагар зохидгүй байдаг. Боломоор газарнуудта, илангаяа бурят үгэ дахуултай байгаа һаань, **«социалис орон», «капиталис гүрэн», «коммунис суртал», «совет засаг»** (али **«зүблэлтэ»**) гээд бэшээ һаа, һураггүй дээрэ, ульгам зохид байха һэн гэжэ һанагдана. Зарим ушарнуудта хойноо ородшье үгэтэй байгаа һаань, жэшээлхэдэ, **«Коммунис парти»** гээд бэшэхэдэ хамаагүй байгаа. Тиихэдэ Ленинградска, Московско область гэжэ бэшэхын орондо **Ленинградай, Москвагай** область гээд бэшэхэдэ һураггүй. дээрэ байха һэн. Мүн элдэб суглаа, зүблөөнэй болоходо республиканска зүблөөн, съезд болобо гээд бэшэгдэдэг. Тэрээниие **республикын** гээд бэшэхэдэ лахаб. Хэрбээ иимэ суффикс хэрэглэлгые гүримшүүлээгүй һаа, тэдэнниие хэмһээ гадуур хэрэглэлгэтэй тэмсээгүй һаа, «уһан—эрьеын дураар» гэдэгтэл, зарим хүнүүд бүришье үнгэрүүлдэг, юумэ бүхэндэ абаашажа няажархидаг байна. Нэгэ газарта би «мексиканска талхан» гэжэ бэшээтэй байхыень уншаа бэлэйб. Бурят хүн «мухаршибирьскэ талхан» гэжэ хэлэдэггүй, мухаршэбэрэй талхан гэжэ хэлэдэг ха юм. Энэ юундэ тиигэгдээб гэжэ асуухада, зарим хүн бурядаар мексикын гээ һаашни газарай нэрэ болоод, томо үзэгөөр бэшэхэ хэрэгтэй болохо, тиимэһээ мексиканска гэгдэə гээшэ аабза гэжэ тайлбарилаа. Иимэ ушарта бурядаар хэлэхэдэ юумэнэй, газарай нэрэ болошохо байгаашье һаань, элирхэйлжэл байһан хадань газарай нэрые элирхэйлэгшэ болгоод, бага үзэгөөр бэшэхэдэ яахаб.

Тиихэдэ хэр угһаа хойшо бурят зоной хэлэжэ байһан зарим үгэнүүдые элдэб шалтаг дурдаад бэшэхэгүй, «хайшаа гээшэб даа» гээд маргаха ушарнууд дайралдадаг. Жэшээлхэдэ, элдэб яһатан гэжэ бэшэхэдэ «хүнүүд адлил яһатай байгаа юм аабза. Тиихэдэ хайшааб даа, юрэдөөл нэгэтэй даа...» гэжэ хэлэхэ хүнүүд байдаг. «Получить два окота» гээд байһыень бурят дээрэ үни заяанай хэлэгдэдэг «хони хэнзэлүүлхэ» гэхын орондо заримдаа хониноо жэлдэ хоёр дахин хурьга абаха гэжэшье бэшэһэн ушарнууд байдаг. Энэ юу харуулнаб гэхэдэ, өөһэдынгөө үгын баялигые хэрэглэхэгүй, нөөхил ород янзаарнь оршуулха ябадал гарана. Хэтэрхэдээ зарим хүнүүд мэдүүлэл оршуулаад, тэрэнээ дахин бурядһаа ород болгожо үзэдэг байна. Жэшээ болгон хэлэхэдэ, «превосходный, первоклассный иноходец» гэжэ ород дээрэ байхадань, уһан жороо гэжэ оршуулаад, тэрэнээ дахин ород болгоходонь «водяной иноходец» болошоходонь, аймхайшаг байбал, аргагүй һайн, нэгэдэхи классай жороо гэжэ заһажархихадаа торохогүй.

Эдэ мэтын юумэнүүдые тоолохо болоо һаа, аргагүй олон. Тиимэһээ оршуулгын шанарые үндэһөөрнь һайжаруулха, бурят хэлэнэй баялигые гүйсэдөөр хэрэглэхэ, саашань хүгжөөхэ, хэлэеэ сэбэрээр байлгажа, хамгаалжа байха хэрэгтэй гэжэ һанагдана. Оршуулхадаа ёһотойгоор лэ бурядшалха хэрэгтэй.

Тиихэдэ хэлэн гээшэ ангиин шэнжэ шанартай гэжэ номнодог байһан академик Н. Я. Маррай үзэл сурталые баримталаад, урдань хэрэглэгдэдэг, бурят зондо хаа хаанагүй ойлгогдодог болоһон зарим үгэнүүдые, жэшээлхэдэ, хубисхал, гудамжа, идхамжа, намтар, үргөө, бараалхаха гэхэ мэтын үгэнүүдые хэрэглэдэг болохо тухай нүхэр Цыдендамбаевай бэшээшэнь зүб, дахин бэшэдэг болохоор гэжэ һанагдана. Юуб гэхэдэ, шэнээр бии болгожо, али ород янзаарнь бэшэжэ, өөһэдтөө байһан үгэнүүдые гээжэ байха гээшэмнай таарахагүй байна. Урдань магад ондоошье удхатай байгаад, байн байтараа саг жэлэй үнгэрхэ, юумэнэй хубилха бүри тэдэ үгэнүүд нэгэ бага ондоо шанартай, анханайхиһаа ондоошог удхатай болохо ха юм. Жэшээлхэдэ, урдань лама найжые багша гэдэг байһан һаа, мүнөө һургагшанарые багша гэхэдэ хэн ламатай холбохо гээшэб?

Д. Цыренжапов.

Республикын колхоз, совхозуудта һү һаалга тухай

...1958 оной үнгэрһэн хоёр һарын тур...а республикын колхозууд нёдондо...энэ үеынхидэ орходоо һү һаалгаяа ...процентээр дээшэлүүлжэ, үнеэн бү...оо 35 килограммаар ехэ һү һаагаа. ...Мүн республикын совхозууд һү һаал...а 33,4 процентээр ехэдхэжэ, үнеэн ...иһоо 47 килограммаар ехэ һү һааһан ...а.

...Энэ мэдээсэлһээ хаража үзэхэдэ, ...олгын, Торнин, Байкало-Кударын ай...ууд һү һаалгаяа горьтойгоор дээшэ...лээ. Борьёогой, Кяхтын, Бичурын ...хозууд бараг үрэ дүн туйлаба.

...Хэжэнгын аймагай колхозууд һү һаал...а 31 процентээр ехэдхэбэ. Һү һаалгые ...эшэлүүлхэ талаар амжалта туйлаһан ...Тарбагатайн аймагай Калининай нэрэм...тэ колхоз үнгэрһэн хоёр һарын тур...а үнеэн бүриһөө 471 килограмм һү ...аа гэхэ гү, али нёдондоной энэ ...ынхидэ орходоо һү абалгаяа 1,5 дахин ...шэлүүлээ. «Октябрь» колхоз энэл ...ршада һү һаалгаяа 2,2 дахин ехэдхэ...ээ. Иволгын аймагай «8-е Марта» кол...зой һаалишад нёдондоной энэ үеынхи...орходоо һү һаалгаяа 1,5 дахин дээ...элүүлжэ шадаа. Иимэ жэшээ тоолохо ...лоо һаа олон.

...Кяхтын, Бичурын совхозууд һү һаал...аа ihaло дээшэлүүлээ. Жэшээнь, Кях...ын совхоз үнгэрһэн хоёр һарын турша...а үнеэн бүриһөө 326 килограмм, Бичу...ын совхоз—280 килограмм һү һаагаа. ...Борьёогой совхоз нёдондоной энэ үе соо ...неэн бүриһөө 143 килограмм һааһан ...һаа, мүнөө 274 килограмм һааһан ...айна.

...Түрүү аймагуудай, колхоз, совхозуу...ай жэшээ дээрэһээ харахада, энэ жэл...э нёдондонойхидо орходоо үнеэн бүри...өө 500 килограммаар ехэ һү һааха гэ...эн уялгаяа амжалтатайгаар дүүргэхэ ...эргатай байнабди.

...Гэбэшье, һү һаалгые дээшэлүүлхын ...үлөө зарим колхоз, совхозууд оролдо...огүй. Гадна, зарим колхозууд һү һаал...гаяа нёдондоной энэ үеынхидэ орходоо ...доошолуулна. Жэшээнь, Зэдын, Яруу...нын, Ахын аймагууд һү абалгаяа нёдондонойхиһоо доошолуулаа. Мүн Сэлэнгын, Баунтын аймагууд нёдондоной энэ үеынхиһөө дээшэ гараагүй. Бичурын Тарбагатайн, Прибайкальска, Хоринин, Мухаршэбэрэй, Закаменай болон бусад зарим аймагууд, мүн Хоринин, Сэлэнгын, Яруунын совхозууд һү һаалгаяа тон багаар дээшэлүүлээ.

1958 оной мартын 1-нэй мэдээн

Аймаг	1957 онойхитой сасуулхада һү һаалгын дээшэлһэниинь (процентээр)	Үнеэн бүриһөө һаагдаһан һүн (килограммаар): Январиин 1-һээ мартын нэгэн болотор	Үнеэн бүриһөө һаагдаһан һүн (килограммаар): Тэрэ тоодо февраль һарада
Байкало-Кударын	140,2	144	88
Баргажанай	124,3	112	60
Бичурын	118,3	214	103
Зэдын	100,7	167	85
Яруунын	103,2	148	78
Заиграйн	120,2	179	95
Закаменай	104,7	114	61
Иволгын	141,6	264	132
Кабанскын	122,8	192	110
Хэжэнгын	130,9	121	66
Кударын	127,3	233	121
Курумканай	112,6	134	70
Кяхтын	117,8	220	108
Мухаршэбэрэй	110,1	179	90
Ахын	82,8	6	3
Прибайкальска	108,7	234	130
Сэлэнгын	105,2	259	127
Тарбагатайн	112,7	277	138
Ториин	141,1	143	74
Түнхэнэй	120,9	143	79
Хориин	109,9	146	74
Баунтын	103,4	133	74
Хойто-Байгалай	107,4	182	103
Совхозууд:			
Борьёогой	202,3	274	143
Бичурын	152,0	280	156
Яруунын	137,9	214	114
Кяхтын	157,6	326	166
Сэлэнгын	120,2	223	113
Хориин	138,6	169	106
«Эрдэм»	115,6	239	123
Забайкальска	115,3	362	187

Калининай нэрэмжэтэ, «Октябрь» колхозууд шэнгеэр Тарбагатайн аймагай колхозуудай һү һаалгаяа дээшэлүүлээ һаань, бүхы дээрээ горьтой амжалта туйлагдаха байгаа. Жэшээнь, энэ аймагай «Восход» колхоз үнгэрэгшэ хоёр һарын туршада нёдондоной энэ үеынхидэ орходоо һү һаалгаяа 17 процентээр доошолуулаа. «Коммунизм» колхоз 14 процентээр гэхэ гү, али үнеэн бүридэ 26 килограмм һүеэ гээгээ. «Рассвет», «Искра» болон Ленинэй нэрэмжэтэ колхозууд һү һаалгаяа мүн лэ доошолуулба.

Партиин Тарбагатайн айком, аймгүйсэдком, партийна эхин организацинууд иимэ тэсэшэгүй байдалтай эбсэшоод байна.

Мухаршэбэрэй аймагай Ленинэй, Сталинай нэрэмжэтэ, «Коммунизм», «Гигант», «Ошон», «Илалта», «Дружба» колхозууд һү һаалгаяа доошолуулаа. Гадна, Кабанскын аймагай Чкаловай нэрэмжэтэ колхоз һү һаалгаяа 24 процентээр, Прибайкальска аймагай «Путь Ленина» колхоз—40 процентээр, мүн тэндэхи Чкаловай нэрэмжэтэ колхоз 27 процентээр доошолуулаа. Закаменай, Ахын, Яруунын, Зэдын болон бусад зарим аймагууд нёдондоной энэ үеынхидэ орходоо бага һү һааба.

Һү һаалгые дээшэлүүлхэ талаар республикын олохон колхозуудта яахэдаа иимэ дутагдал ушарааб, ямар шалтагаантайб?

Энээнэй түлөө нэн түрүүндэ партиин айкомууд, аймгүйсэдкомууд зэмэтэй бшуу. Үнеэдые харууһалха, эдеэлүүлхэ, уһалха талаар алдуу гаргаһан колхозой хүтэлбэрилэгшэдтэ, партийна эхин организацинн секретарьнуудта, мүн зоовет-мэргэжэлтэдтэ шанга эрилтэ табинагүй, гээгдэлдэ ороод ябаһан колхозуудта туһаламжа үзүүлнэгүй, дутагдалнуудые усадхаха тухайда эмхидхэлэй хүдэлмэри саг сооонь ябуулнагүй, абаһан уялгаяа амжалтатайгаар дүүргэхэ хэрэгтэ малшадые элсүүлнэгүй.

Колхозой зарим хүтэлбэрилэгшэдэй энэ шухала хэрэгтэ—һү һаалгые дээшэлүүлгэдэ хайша хэрэгээр хандаһан дээрэһээнь малай харууһалга, эдеэлүүлгэдэ бии байгаа ехэ дутагдалнууд усадхагдаагүй байһаар. Һү һаалгые доошолуулжа байһан колхозуудые абажа харахада, үнеэдынь уяада байлгагдаагүй, бүлеэн уһаар уһалагдадаггүй, тэжээлынь буйлуулагдадаггүй байха юм.

Ниитэ-политическэ хүдэлмэри малшадай дунда хангалтагүйгөөр ябуулагдана. Һаалишадай дунда социалистическэ мүрысөөн эмхидхэгдэнэгүй. Һаалиин үнеэдэй түүртын һаалишадта декада, һара бүриин даабари үгтэнэгүй. Тэдэнэй хүдэлмэриин дүн зүбшэн хэлсэгдэдэггүй байна.

Үнеэ харууһалха зоотехническэ заабарине зарим һаалишад наринаар бэелүүлнэгүй, үнеэдээ болзорһоонь урид шэргээнэ. Үнеэдые хэдыдэ эдеэлүүлхэ, һааха тухай тогтоомол сагые зарим һаалишад тооногүй. Һая гуталлаһан зарим үнеэдэй харууһан үшөөл муу байһаар.

Аймагуудай, колхозуудай хүтэлбэрилэгшэд бии байгаа дутагдалнуудаа усадхажа, гээгдэлһээ гараха зэргэтэй. Хэрбээ колхозой хүтэлбэрилэгшэ бүхэн, бүхы малшад дутагдалнуудаа усадхахын тула хам оробол, һү һаалгаяа дээшэлүүлхэ дүүрэн аргатай. Тиигэжэ һү һаалгые дээшэлүүлхэ талаар абаһан уялгаяа амжалтатайгаар дүүргэхэмнай лабтай.

Манай республикын һонин

Загаһашадай мүрысөөн

Эгээл энэ үедэ Байгал далайн мүльһэн дээгүүр хабарай хара һалхин шууяса үлеэжэ захалба. Иимэ һалхитайда үдэр дүүрэн мүльһэн дээрэ ажаллаха гээшэ түбэгтэйшэглэ юумэ даа. Теэд загаһашадай ажал тиимэл ха юм.

«Байкал» гэжэ загаһа барилгын колхозойхид гансахан Кабанскын аймагта бэшэ, харин республикымнай түрүү загаһашад гэжэ тоологдодог. Эндэхи загаһашадай үглөөнэй эртэһээ үдэшын харанхы болотор захагүй үргэн мүльһэн дайдын дундуур иишэ тиишээ һүндэлхэнь үдэр бүхэндэ харагдана. Оролдосотой ажалайнь аша үрэшье ехэ. Түрүүшын квартал соо байкалайхид 300 центнер загаһа бариха түсэбөө мүнөө дүүргүүтэй байна. Мартын нэгэндэ 239 центнер загаһа гүрэндөө тушаагаа.

Игнат Андреевич Поповой хүтэлбэрилдэг бригада болохоёо байһан һунгалтын хүндэлэлдэ дэлгэрһэн социалистическэ мүрысөөндэ ходо түрүүлжэ ябана. Квартал соо 80 центнер загаһа бариха түсэбөө 120 центнерээр дүүргэнхэй.

С. Шапхаев.

Лекци, элидхэл хэгдэнэ

Кяхта городой Сталинска һунгуулиин участогай агитпункт һайнаар хүдэлнэ. Эндэ вторник, пятница бүхэндэ һунгагшадта лекци, элидхэл уншагдана, һонин концертнүүд харуулагдана.

Агитпунктда агитаторнуудай семинар саг сагтаа үнгэргэгдэнэ. Мүнөө агитаторнууд СССР-эй Верховно Соведэй депутадуудта кандидадуудай намтар ажабайдалые һунгагшадта хөөрэжэ үгэнэ.

Манай корр.

Санын сезон дүүрэхэнь

Мүнөөдэр «Бурят-Монголой комсомолец» газетын редакци санаар мүрысөөнэй дүүргэлгэдэ зорюулагдаһан санашадай һорёо үнгэргэхэнь. Мүрысөөндэ эрэшүүл—15, эхэнэр санашад—8, эдиршүүл 5 километртэ урилдажа, командна түрүү һууриин түлөө тэмсэхэнь.

Мүрысөөн мүнөөдэр үглөөнэй 10 часта эдир натуралистнуудай базын (ПВЗ) тэндэһээ эхилхэ. Энэ һорёондо «Урожай», «Буревестник», «Спартак», «Локомотив» (ПВЗ), «Труд» гэжэ бүлгэмүүдэй, мүн городой һургуулинуудай, һуралсалай газарнуудай бэрхэ бэрхэ санашад хабаадалсажа, командна болон хубиин түрүү һууриин түлөө мүрысэхэ байна.

Тэрэшэлэн республикымнай суута санашад В. Заиграев, М. Разарснова (Заиграй), А. Сарина (Кабанск), городой санашад О. Харитонов, Г. Алексеев, И. Анненков, Ю. Котельников болон бусад хабаадалсахань.

А. Михайлов.

Үсэгэлдэр Эжын һайндэр байгаа. **Э. Комендантовай фотоэтюд.**

ЭХИР ГУРБАН

— Ксенофонт Кузьмич, бидэшни шамаяа амаршалнабди, золтойш даа,—гэлдэн сугтаа ажалладаг нүхэдынь үрдилдэн байжа, нэгэ хүнэй гарыень барижа байгаа һэн.

Баргажанай леспромхозой хүдэлмэришэн Сидоровэй бүлэдэ һаяхан ехэ баяр болоо. Ксенофонт Сидоровэй хани нүхэр—Анна Павловна Сидорова эхир гурбан үхибүү (хоёр хүбүү, нэгэ басага) түрөө. Ёһотойл баяр гээшэ ааб даа! Нүхэдынь Ксенофонт Кузьмичые амаршалхал ёһоороо амаршалаа ха юм.

Мүнөө тэдэ үхибүүд, мүн эхэнь мидицинскэ харууһалгада байна.

Леспромхозойнь дирекци, партийна, профсоюзна организацинууд Сидоровтэнэй бүлэдэ шэнэ байра, мүнгэн тэдхэмжэ үгөөд байна.

Барилгынгаа модо бэлэдхэнэ

Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоздо (Хэжэнгэ) жэл ерэхэ бүри барилга ехээр хэгдэнэ. Үнгэрэгшэ жэлдэ тус колхоздо үхэрэй, хониной типовой байра, дүрбэн байратай малшадай гэр, мүн бусад барилганууд ашаглалгада оруулагдаһан байна. Тиихэдэ энэ жэлдэ тугалай, хониной байра, 300 хүнэй һууритай клуб баригдахань. Колхозой гэшүүд өөһэдөө олон барилга хэхээр хараална. Мүнөө колхозой барилгын бригадын гэшүүд ойдо модо отолно.

Д. Цыжипова.

Адууһа малай дайсан—арьяатад алагдаба

Хориин аймагай «Путь Сталина» колхозой Ехэ Хүлэй отарын хонишод һаяын нэгэ үглөөгүүр хонидтоо үбһэ тэжээл үгэжэ байба.

— Тээ тэрэ, яагаа шонодо адли юумэн гээшэб, харыт, сэхэ манай отара руу гүйжэ ябанал,—гэжэ хонишон Цыжип Шагдарова нүхэдтөө хандан хэлэбэ ха. Харан гэхэдэнь, үнэхөөрөө нэгэ хүхэ томо шоно дүтэлэн гүйжэ ябаба.

— Юрэдөө, яагаа айхагүй, үдэр дунда айлай хотон руу орожо ерэһэн шоно гээшэб?—гэһээр, энэ отара дээрэ ажаллажа байһан Далай Чимитдоржиев гэртээ гүйн орожо, буугаа абаад гарахадань, тэрэ шононь хонидой эдеэлжэ байһан хорёодо бүри дүтэлшөөд ябаба. Нүхэр Чимитдоржиев хэды дахин буудаһанай һүүлээр, тэрэ шоные хониной хоройн хажууда унагаажархёо.

Ахалагша хонишон Дашинима Луданов тэрэ алуулагдаһан шонын мүрые мүшхэжэ оробон байгаа. Ябаһаар ябатараа, уданшьегүй ангуушанай хоро табиһан газарта хүрэжэ ерэбэ. Тэрэ газартань арьяатанай эдихээр табигдаһан мяханиинь хуу эдигдэшэнхэй, зургаан шонын мүр байба. Эгээл эдэнэй нэгэниинь Лудановай отара тээшэ ерэжэ, бэшэниинь саашаа ошоһон байгаа. Бэшэ 5 шонын мүрнүүдые дахажа ябаһан Дашинима нэгэ хэды шэнээн болоод ябатараа, һөөг бургааһан соо бүрбыхэдэжэ хэбтэһэн нэгэ юумэ харажархиба.

— Зай, байза энэмни нөөхи шононуудаймнай нэгэн бэшэ ха гү?—гэжэ бүри дүтэлэн ерэхэдэнь, үшөө нэгэ шоно үхэшөөд ирзайжа хэбтэбэ.

Хоноод байхада, энэ колхозой адуушан Цыренжап Заятов хоро табиһан байжа, баһа нэгэ үхэшэһэн шоно олоо юм.

Иигэжэ энэ колхозойхид ниитын ажахыда гарза ушаруулдаг гурбан арьяатаниие үгы хэбэ.

В. Цыденов.

ХИЛЫН СААНАҺАА

Эхэнэрнүүдэй уласхоорондын үдэртэй дашарамдуулан Пекиндэ баярай суглаан болобо

ПЕКИН, мартын 7. (ТАСС). Мартын 7-до «Тяньцяо» театр соо Эхэнэрнүүдэй уласхоорондын үдэр—Мартын 8-да зорюулагдаһан баярай суглаан болобо. Ниислэлэй олониитын түлөөлэгшэд, Эхэнэрнүүдэй Бүхэхитадай демократическа федерациин харюусалгата хүдэлмэрилэгшэд, хилын саанаһаа ерэһэн айлшад—хамта дээрээ мянга хахад шахуу хүн тэндэ байгаа.

Эхэнэрнүүдэй Бүхэхитадай демократическа федерациин түрүүлэгшэ Цай Чан ехэ үгэ хэлээ. Социализм байгуулха хэрэгтээ 1958 ондо алишье талаар эрид ехэ амжалта туйлахын түлөө үсэд шанга тэмсэлдэ бүхы хүсэеэ элсүүлхэ гээшэ манай эхэнэрнүүдэй ойрын зорилго мүн гэжэ Цай Чан тэмдэглэбэ.

Мүн эхэнэрнүүднай уласхоорондын түгшүүрилтэ шанга байдалые һуларуулхын, манай ороной болон бүхы ороной эхэнэрнүүдэй һаналаа нэгэдэлгые бэхижүүлхын, бүхы дэлхэй дээрэ бата бэхи эб найрамдал тогтоохын түлөө тэмсэхэ юм гэжэ Цай Чан хэлээ.

Болгариин эхэнэрнүүд социализм байгуулхын түлөө эдэбхитэйгээр тэмсэнэ

СОФИ, мартын 7. (ТАСС). Эхэ орондоо социализм байгуулхадаа элитэ ехэ амжалта туйлан, Болгариин эхэнэрнүүд Мартын 8-най эхэнэрэй һайндэрые угтаба. Болгариин промышленностьда хүдэлдэг бүхы хүдэлмэришэдэйнь гурбанайнь нэгэ хуби шахуунь эхэнэрнүүд юм. Мүн олон эхэнэрнүүд хүдөө ажахыда, наука, искусство, соёл культурада амжалтатайгаар хүдэлмэрилнэ. Эрхим һайн ажалайнгаа түлөө олон эхэнэрнүүд орден, медальнуудаар шагнагданхай.

Оронииие хүтэлбэрилдэг органуудта олон эхэнэр харюусалгата тушаал даана. Болгариин Арадай Республикын гурбадахи зарлалай арадай суглаанай депутадуудай дунда 41 эхэнэр бии.

Арадай-демократическа засаг эхэнэрнүүдэй байдалые һайжаруулаа. Нарайлха болоходоо эхэнэрнүүд 120 үдэрэй амаралта абаха эрхэтэй. Болгариин эхэнэрнүүд эб найрамдалай, арадуудай хани барисаанай түлөө, ядерна буу зэбсэг хориюулхын, юрын буу зэбсэг хурялгахын түлөө, үхибүүдэйнгээ жаргалта һайхан байдалай түлөө эдэбхитэйгээр тэмсэнэ.

Хитадай бэшэгэй хэлэнэй шэнэ алфавит дээрэ номууд хэблэгдэнэ

ПЕКИН, мартын 7. (ТАСС). Хитадай бэшэгэй хэлэнэй шэнэ алфавит дээрэ һүүлэй үедэ олон ном хэблэгдээ гэжэ Синьхуа агентство мэдээсэнэ. Эдэ номуудай дунда «Шэнэ алфавидые радиогоор шудалха хэшээлнүүд» бии. Гол түлэб энэ номоор үргэн олониитэ шэнэ алфавидта һураха ёһотой. Мүн таряашад, һурагшадта зорюулжа бэшэһэн, гоё зурагуудтай олон ном шэнэ алфавит дээрэ толилогдоо.

Америкын хоёрдохи хэмэл одон шатаһан байба

США-гэй сэрэгэй министерствын мэдүүлгэ

НЬЮ-ЙОРК, мартын 7. (ТАСС). Америкын хоёрдохи хэмэл одон табигдаһан газарһаа 1900 миль шахуу холо ниидэжэ ошоод, дабшаха замдаа орожо шадангүйгөөр, унажа шатаа гэжэ США-гэй сэрэгэй министерствын мэдүүлгэ соо хэлэгдэнэ.

Тунисай амгалан тосхониие Франциин хүрэнгэтэнэй тээсгэн бомбодоһые буруушаан, правительствын гэрэй хажууда Туниста демонстраци боложо байна. **ТАСС-эй фотохронико.**

Арабуудай Нэгэдэмэ[л] Республикын саг зуу[рын] конституци

КАИР, мартын 7. (ТАСС). [Ара]буудай Нэгэдэмэл Республи[кын саг] зуурын конституциин тексты[е мүнөө]рай бүхы газетэнүүд толилоо [Кон]ституци 73 статьяһаа бү[рилдэнэ.] «Арабуудай нэгэдэмэл гүрэн бэеэ даанхай, эрхэ сүлөөтэй, [демо]кратическа республика мүн. [Тэрэ]нэй арадынь—араб яһатанай гэжэ нэгэдэхи статья дотор [хэлэг]дэнэ.

Республикын президент гү[рэниие] толгойлхо гэжэ конституци со[о ту]шань хэлэгдэнэ.

Национальна суглаан гэжэ [...]тэй совет хуули гаргаха [...] байха. Республикын президе[нт] суглаанай хэды гэшүүдтэй б[айхые] мүн тэдэниие һунгаха болзор[ые] дорхойлхо. Тус суглаанай гэш[үүдэй] хахадынь Сириин депутадууд[ай] латын гэшүүдһээ ба Египед[эй на]циональна суглаанай гэш[үүдһээ] бүридэхэ ёһотой.

Республикын президент [консти]туциин ёһоор гүйсэдхэхы засаг[ые] лүүлнэ. Тэрэ нэгэ гү, али [хэдэн] вице-президентнүүдые томилхо, энэ тушаалһаа тэдэниие гаргаха [эрх]хэтэй. Гадна, республикын [прези]дент министрнүүдые томилхо шаалһаань гаргаха уялгатай.

Республикын президент [...] зэбсэгтэ хүсэнүүдэй верховно[й] на командалагша мүн.

Арабуудай Нэгэдэмэл Рес[публи]кын түб хотонь — Каир.

«Арабуудай Нэгэдэмэл Рес[публи]кын саг үргэлжэ байха конс[титу]циин баталагдатар», мүнөө [...]һан саг зуурын конституци [...] ха юм гэжэ хэлэгдэнэ.

Оманай арад зо[...] Англиин булимтарагшадта эсэргүүсэн тэмсэ[...]

КАИР, мартын 7. (ТАСС). [Ома]най патриодууд империалисти[ческэ] булимтарагшадта эсэргүүсэн [тэм]сэлээ үргэлжэлүүлһээр.

Һаяхан Джебель-Аль-Ахдар таг[...]һаа хойгуур оршодог тос[хоной] ойро оманайхид Англиин сэр[эгтэй] хатуу шангаар тулалдаба гэжэ [...]ирта байдаг Оманай түлөөлэгш[эд мэ]дээсээ. Оманайхид Англиин х[...]лай сэрэгые отожо байгаад, [Анг]лиин 2 автомашина тэһэлээ. [Анг]лиин энэ сэрэг 5 солдадаа алу[уулаа]даа, сухариха баатай болоһон [бай]на.

АЛЖИРТАХИ БАЙДАЛ

ПАРИЖ, мартын 7. (ТАСС). [На]ционально-сүлөөрэлгын хүдэл[өөндэ] хабаадалсаһан алжир хүн[үүдые] Франциин засагаархид гам [...] гүйгөөр хюдана.

Филипвиль гэжэ городто ба[йдаг] Франциин сэрэгэй трибунал А[лжи]рай 15 хүниие алаха гэһэн шии[дхэ]бэри гаргаа гэжэ «Юманите» га[зетэ] мэдээсэнэ. Гадна 7 хүниие бүх[ы на]һаарнь, 2 хүниие хорин жэлээр [ка]торгын хүдэлмэридэ ябуулха, 19 хүниие түрмэдэ хaаха гэжэ ш[иид]хэгдээ. 20 хүнэй өөһэдынь үгы гаашье һаань, тэдэнэй баригда[хада] саазалха гэжэ шиидхэгдээ.

Алжирай 5 хүн Константи[ндэ] сүүдлүүлээд, саазалуулагдаха [бол]лоо гэжэ газетэ мэдээсэнэ.

Тобшо мэдээсэлнүүд

✦ Румыниин Арадай Респу[бли]кын Министрнүүдэй Соведэй Т[үрүү]лэгшэ Киву Стойка мартын 7-д[о ало]рэн түрын хэрэгээр Дели ерээ.

✦ Америкын хэблэл США[гай] эхэнэрнүүдэй байдал тухай [...] статья һүүлэй үедэ толилно. Хол[бо]то Штадуудта оройдоол 3,5 мян[ган] эхэнэр инженер болонхой гэжэ [...]тьянууд соо онсолон тэмдэглэгд[энэ.] Тиихэдэ жэл бүри 23,5 мянган [...]шүүл, миил зуун эхэнэр инженер [бо]лоно гэжэ хэлэгдэнэ.

✦ СССР-эй худалдаа наймаа[най] хүдэлмэрилэгшэдэй делегаци [мар]тын 6-да Пекин ерээ. Энэ делега[цида] оролсоһон 11 хүниие СССР[-эй] худалдаа наймаанай министрын [орлогшо] А. И. Смирнов толгойлно. [Де]легаци һарын туршада Хитадта б[айха] зуураа Шанхай, Ханьчж[оу,] Ухань, Гуанчжоу, Шэньян, Аньш[ань] болон бусад городуудта хүрэ[жэ,] худалдаа наймаанай организа[ци]нуудай, магазин болон ниитын [хо]оолой предприятинуудай ажал [хү]дэлмэритэй танилсаха юм.

Хуу шүдөө үбдэгшэ!..

(Хоёр үзэгдэлтэй зэбүүрхэмэ тоосолдоон)

Оёдолой мастерской соо. «Захигшын хараһаар байтар хубсаһанай хахархайе оёод үгэдэг газар» гэһэн плакат үлгөөтэй. Столой саана захигша һууна, ондоо хэншье үгы.

Захигша. Нүхөөд!.. Эндэ хүн бии гээшэ гү?

(Мастерскойе эрхилэгшэ эхэнэр бии болоно).

Эрхилэгшэ. Эндэмнай албан газар гээшэл, аргаар хашхарыт! Юун болооб?

(Эрхилэгшэ үндынгүй, юумэ шэмхэлнэ.)

Захигша. Юун бэ гэхэдэ, би ехэ яаража ябаһан хүм.

Эрхилэгшэ. Бидэ хуу яарагшабди.

Захигша. Намда үмдэмни хэрэгтэйл даа.

Эрхилэгшэ. Хүн хуу үмдэндөө хэрэгтэй байдаг юм ааб даа.

Захигша. Тэрэнэймни хахархайшье багахан оёлготой хамнай даа. Би гурбан час соо хүлеэжэ һууналби.

Эрхилэгшэ. Хуу хүлеэгшэ даа.

Захигша. Би сүлөөгүй хүн һэм! Ойлгоно гүт? Сү-лөө-гүйб!..

Эрхилэгшэ. Хуу сүлөөгүй ябагша.

Захигша. Эндэ ахалагшатнай хэн бэ?

Эрхилэгшэ. Хуу ахалагша... Теэд, би ахалагшаб. Юун болооб?

Захигша. Үмдэмни хаана гээшэб?

Эрхилэгшэ. Мастерта. Һайн мастер юм, тиигээд суглаанда байгаа.

Захигша. Юун үшөө суглаан гээшэб?

Эрхилэгшэ. Захилга хэгшэдые һайнаар хангаха асуудалаар.

Захигша. Ойлгогдоо!.. Мүнөө тэрэ хүн хаана гээшэб?

Эрхилэгшэ. Мүнөө тэрэ хүн эдеэлхээ ошоо.

Захигша. Энэ бузагай ябадал болобо лэ!

Эрхилэгшэ. Дуугаа шангадхажа байжа, бү һүрхэйтэгты! Ойлгод гэжэ дуугарха юм. Танайхяар һаа, мастер хүн эдеэлхэгүй болоо юм гү?

Захигша. Энэтнай ёһотой доромжолго гээшэ! Би тан тушаа гомдол оруулха байнаб!..

Эрхилэгшэ. Һэ, хуу гомдогшо. Тэрээгээр маниие айлгахагүйт. Юун болуужа гээбта? Намайе хүдэлмэриһөөм гаргуужал. Үглөөгүүр гаргаа һаань, үдэртөө үшөө сэбэр тушаал даагаад байхаб. (Ёгтолно). Хүлисэгты, ажалгүй үлэхэгүйб!

Захигша. Бузагай ябадал! Ямар жэрхэштэйб! Аргам һалаал!

Эрхилэгшэ. Хуу һалагша.

Захигша. Үмдыемни үгэгты юрэдөө!

Эрхилэгшэ. Би танда хэды хэлэнэбиб! Үмдэнтнай мастерта үгтэнхэй байна ха юм. Мастер эдеэлхээ ошонхой.

Захигша. Теэд, яаха гээшэбиб?

Эрхилэгшэ. Би яахыетнай яажа мэдэхэбиб... Хүлеэгыт, теэд.

Захигша. Хүдэлмэридөө хожомдохом гээшэл.

Эрхилэгшэ. Хуу хожомдогшо даа.

Захигша. Телефонтнай хаанаб даа?

Эрхилэгшэ. Эндэ байна. Албан газарай телефониие аминайнгаа хэрэгтэ бү эзэлэгты.

Захигша. Эндэтнай сүйд болоол! (Буляалдажа ханхинуулаад). Алло! Алло! Вера гүш? Мэнэ гэһээр намда үмдэ эльгээгыш... тиимэл даа! Үмдэгүй һуунаб... үмдэгүй.. Ойлгоно гүш? Үмдэгүй, дотор хубсаһаар хаана ошохобиб? Үгыб даа!.. Хэн тонохо һэм! Мастер эдеэлхээ ошоод, үмдыемни хаажархёо... Бэшэл даа! Намайе хаагаагүй, үмдыем хаагаа!.. Вера, би хүдэлмэридөө оройтохомнил! Мүнөө оёдолой мастерскойһоо хэлэнэб!.. Зай, байзыш даа, үдэшэ хэлүүжэб... үмдэ эльгыш даа! Алло! Алло!

(Харанхы болоно. Шүдэнэй эмшэнэй кабинет.)

Шүдэнэй Эмшэн (захигша). Хэн ерээб? Орогты наашаа. Юунтнай үбшэлөөб?

Үбшэн хүн (эрхилэгшэ эхэнэр). Шүдэмни яаха аргагүй, үбдэжэ зобооно. Ёо-ё!

Эмшэн. Мэдэгдэнэ даа, шүдэн лэ ааб даа! Эльгэн һаань доторой үбшэнэй эмшэндэ ошохо байгаат. Һуугты. (Өөрөө хажуудань зэргэлжэ һуугаад, шохооронгёор газетэ уншана.)

Үбшэн хүн. Доктор, шүдэмни ехээр үбдэнэ, ой-ё-ё-ё!

Эмшэн. Хуу шүдөө үбдэгшэ.

Үбшэн хүн. Би ядажа байнам...

Эмшэн. Хуу ядагша даа...

Үбшэн хүн. Хүдэлмэриһөө ойр зуура табилга абажа ерээ һэм, һөөл яаранаб.

Эмшэн. Хүн хуу яарагша.

Үбшэн хүн. Энэмнай, (шангаар) ямар жэрхэштэй юм!

Эмшэн. Хоолойгоо шангадхажа байжа, бү һүрхэйтэгты! Ойлгод гэжэ дуугарха юм. Танайхяар һаа, эмшэн гээшэ газетэ уншахагүй болоо юм гү?

Үбшэн хүн. Теэд, хүнэй зобожо байхада!..

Эмшэн. Хуу зобогшо.

Үбшэн хүн. Энэтнай ёһотой доромжолго гээшэ! Би тан тушаа гомдол оруулхаб!..

Эмшэн. Хуу гомдогшо. Маниие энээгээр айлгахагүйш. Юун болуужа гээбта? Намайе хүдэлмэриһөөм гаргуужал... Үдэр дунда гаргаа һаань, үдэшэлэн албан ажалтай болоһон байхаб. Хүлисэгты, ажалгүй үлдэхэгүйб!

Үбшэн хүн. Саашаа аргам һалаа!

Эмшэн. Хуу һалагша.

Үбшэн хүн. Ондоо эмшэндэ ошохом ха.

Эмшэн. Хэрбээ эльгээ үбдөө һаа —тиигэгты. А, шүдэн һаань, мүнөөдөө, намһаа зайлахагүйш.

Үбшэн хүн. Теэд хүндэ иимээр хандажа болохо юм аал?!

Эмшэн. Болохо байгаа ха! Танда, өөртэтнай һургаал болоо ха гү? Тэрээнээ һанажа, тогтоожо үзэгты... Мүнөө сагта иимээр хандажа үнэхөөрөө болохогүйл даа!

Үбшэн хүн. Иихэдээ энэ... энэ та байһан байгаа гээшэ һэн гүт?

Эмшэн. Би байгаа ёһотойб, харин һая танижа байна аалта?

Үбшэн хүн. Үнөөхи хүн... Үнөөхи үмдэтэй ерээшэ хүн энэ гээшэ бэзэт?

Эмшэн. Бэшэ! Үнөөхи, үмдэгүй һуугааша хүн байхаб.

Үбшэн хүн. Һанабаб даа...

Эмшэн. Һуугты!.. Амаа ангайгты! Али шүдэнтнай үбдөөб?

Үбшэн хүн. Энэ... Үгы, энэ! Алинииньшье үбдэнэгүй...

Эмшэн. Шүдэнтнай үбдөө бэшэ һэн гү?

Үбшэн хүн. Болёод байна. Шүдэмни үбдэхэеэ гэнтэ болишобол! Һайн даа, доктор! Би хожом!.. (Гүйжэ гарана.)

Эмшэн. Айлгажа эдэгээхэ гээшэ эмшэлгын ёһондо хомор үзэглэл ха юм даа!

(ХҮШЭГЭ)

(Хүдөөгүүр зүжэг наада табигшадта зорюулагдаһан түүбэри сооһоо **Г. Рыклинэй** найруулгые **Б. Базарон** оршуулба).

Редакторай орлогшо **О. Г. ГОМБОЕ[В]**

Адрес редакции: г. Улан-Удэ ул. Ленина, 26. Телефоны редакции: редактора—46-32, зам. редактора—32-74. отв. секретаря—27-37, отделов: партийной жизни и экономики—47-59, пропаганды и местной информации—35-14, культуры и быта—34-05, писем трудящихся и переводов—24-74, корректорская—32-67, бухгалтерия 37-32. Для междугородных переговоров—16.

Н 00677. Типография Министерства культуры Бурят-Монгольской АССР. Зак. № 84.